

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स !

आनन्द भूमि

(नेपालको पहिलो बौद्ध मासिक पत्रिका)

दिवंगत मोलिलक्ष्मी उपासिका

जन्म:- ने. सं. १०२९ दिलाथ्व १२ / दिवंगत १११७ थिलाथ्व ६

वर्ष २४, अंक ६, ने.सं. १११७ (२०५३) पौषपूर्णिमा बु.सं. २५४० इ.सं. १९६७ जनवरी

अनिच्चावत संखारा...

जिम्ह किजा लिरत्नमान चुछाधर थुगु अनित्य

संसार त्वःताः दिवंगत जूगु दच्छि क्वचाःगु पुण्यतिथिस

दिवंगत आत्माया शान्ति कामना यासे

बिचाः हायेका

जन्मः- (वि. सं. १९७५) ने. सं. १०३६

मंसोर शुक्लपक्ष पूर्णिमा

दिवंगतः- वि. सं. २०५२ पौष १ गते

उपसंघमहानायक भिक्षु अनिरुद्ध महास्थविर

आनन्दकुटी विहार, स्वयम्भू, यँ

विषय सूची

१. बुद्धवचन-		१
२. सम्पादकीय (साँचैकी उपासिका)		२
३. नारी कथाकार मोतिलक्ष्मी-	शिव रेग्मी	३
४. बुद्धको प्रशंसा (ज्ञानमालाभजन) भिक्षु महाप्रज्ञा (अनु. दिव्यरत्न)		५
५. भदन्त लेदी सयादो महास्थविर-	रत्नसुन्दर शाक्य	६
६. मैभिन्न ममा (कविता)	इन्द्रराज शाक्य	८
७. लेखाइबाट कहिल्यै नथाकेको भन्ते-	स्व. मोतिलक्ष्मी उपासिका	९
८. नेपालभाषा परिषद् र मोतिलक्ष्मी उपासिका-	रवीन्द्र वज्राचार्य	१२
९. विदुषी मोतितताया लुमन्ति-	भिक्षु अनिरुद्ध महास्थविर	१४
१०. उपहार (कविता)	नारायणदेवी श्रेष्ठ	१५
११. दिवंगता मोतितता-	भिक्षु कुमार काश्यप महास्थविर	१६
१२. जि तःमांनाप खँह्लाये मखन-	डा. केशरीलक्ष्मी	१७
१३. मोति गन तयेगु ? (कविता)	नातिवज्र	१८
१४. मोति छ !	प्रमिला वज्राचार्य	१८
१५. मोतिनिनिया नामय	अष्टमुनि गुभाजु	१९
१६. चयच्यादँया मोतिनिनि !	मंगलदेवी वज्राचार्य	२२
१७. 'मोति मन्त'या नँयाः सर्ल	दुर्गालाल श्रेष्ठ	२३
१८. बौद्ध गतिविधि-		२४

आज्ञापक वृत्ति

(नेपालको पहिलो बौद्ध मासिक पत्रिका)

प्रधानसम्पादक
भिक्षु कुमार काश्यप
फो. नं. २७१४२०

सम्पादक

सुवर्ण शाक्य - २१२८५५
अष्टमुनि गुभाजु - २३१२२२

व्यवस्थापक

भिक्षु धम्ममूर्ति - २७१४२०

सह-व्यवस्थापक

तीर्थनारायण मानन्धर
फो. नं. २७०३८६

वितरणव्यवस्था

भिक्षु पञ्जामूर्ति - २७१४२०

वितरणव्यवस्था सहयोगी

श्रामणेर पञ्जारत्न - २७१४२०

विज्ञापन व्यवस्था

त्रिरत्न मानन्धर - २१११८५

प्रधानकार्यालय तथा प्रकाशक

मानन्दकुटीविहार, स्वयम्भू, काठमाडौं
पो.ब. नं. ३००७, २७१४२०

वर्ष २४ अङ्क ६ बु. सं. २५४०

पौषपूर्णिमा

बुद्धवचन

अप्पमादेन मघवा देवानं सेट्ठतं गतो ।
अप्पमादं पसंसन्ति पमादो गरहितो सदा'ति ॥

अप्रमादी भएको कारणले इन्द्र देवताहरूमध्ये श्रेष्ठ भए ।
त्यसैले बुद्ध आदिले प्रमादीपनलाई निन्दा गरी अप्रमादीपनको
प्रशंसा गर्ने गर्छन् ।

पछि गएर देवराज इन्द्र भएका मानवले ७ वटा कुरा पालन गर्दा
पछि इन्द्रत्वमा पुगेका थिए । ती पालन गरिएका कुराहरू हुन-

१. जन्मभर आमामाबुलाई भरण पोषण गरे । २. जन्मभर आफ्नो
कुलका थकालीहरूलाई सम्मान गरे । ३. जन्मभर मृदुभाषी भए । ४. जन्म-
भर चुक्ली नगर्ने भए । ५. जन्मभर लोभरहित चित्त भई परिश्रम गर्नुमा
हात फालेको भएर दान संविभाजनमा मन राखी गृहस्थमा रहे । ६. जन्म-
भर सत्यवादी रहे । ७. जन्मभर नरिसाउने भए ।

यस्ता कुरा सुनी मघ माणवकले अप्रमादप्रतिपदालाई पालन गरे ।
यसको प्रभावले दुर्ब देवलोकको राज्य गर्ने भए । अप्रमादलाई बुद्ध आदिले
प्रशंसा गर्ने र अप्रमादको कारणले सकल लौकिक लोकोत्तरको विशेषतालाई
प्राप्त गरिलिन सक्ने कुरा वंशालीका महाली लिच्छवीलाई बताई तथागतले
यो गाथा भन्नुभएको हो ।

वार्षिक रु. ६०।-

आजीवन रु. १०००।-

एक प्रतिको रु. ६।-

साँचैकी उपासिका

जसले बुद्धको उपदेशलाई अङ्गालेर सधैं त्यसको नजिक भई समाज व्यवहारमा उत्रन्छ त्यसलाई पुरुष भए उपासक र महिला भए उपासिका भन्दछ। उपासक उपासिकाभई बुद्धको उपदेश पालन गरेर बसेतापनि साँचैका उपासक उपासिकाले बुद्धधर्मअनुसारको पालन गर्नुपर्ने नियम पूर्णतः पालन गरेको हुनुपर्छ। आजकाल त्यसप्रकारले ठोस नियम पालन गर्ने व्यक्ति नभएतापनि सबै प्रयासले बुद्धोपदेशानुकूल व्यवहारमा रही जीवन यापन गर्ने व्यक्ति छन्।

नेपाल एउटा यस्तो देश हो जहाँको धर्म आफ्नै पाराको छ। बुद्ध जन्मेको बौद्धदेश भएर पनि बुद्धका सिद्धान्त र व्यवहारलाई हृदकासाथ लिइन्छ। यहाँका बौद्धहरू बुद्धको उपदेशमात्रलाई नअङ्गाली सामाजिक विधिव्यवहारलाई पनि अङ्गाली पूजाआजामा लाग्ने गर्दछन्। धर्म र समाज दुबै एकैप्रकारको नभएको देश नेपाल हो। यहाँ बौद्ध र हिन्दू दुवै धर्मावलम्बी रहेका हुँदा विधिव्यवहारमा मिश्रित धार्मिक परम्पराको चलन छ।

नेपालमा बुद्धधर्मावलम्बी नेवारजाति र गुरुङ, मगर, शेर्पा, तामाङ आदि भएपनि पूरा थेरवाद परम्पराका बुद्धधर्मावलम्बी मुश्किलैले पाइन्छ। यस्तो थेरवाद परम्परामा प्रचण्ड राणाकालदेखि आफूलाई अर्पण गरेका मध्ये नेपालका प्रसिद्ध महाकवि चित्तधर 'हृदय'की बहिनी मोतिलक्ष्मी उपासिका थिइन्। उनी आजीवन अविवाहित रही आफ्नो जात समेत उल्लेख नगरी उपासिका मोतिलक्ष्मीको नामले प्रसिद्ध रहिन्। उनी नेपालकी प्रसिद्ध लेखिका, निवन्धकार पनि थिइन्। उनी मातृभाषाप्रेमी नेवार थिइन्। मातृभाषा नेपालभाषाको माध्यमबाट साहित्य र र धर्म दुबैमा उत्थान र गतिप्रदान गर्न उनी सदा तत्पर रहने व्यक्तिको रूपमा रहिन्। यस बेला उनको देहान्त भएको छ। यसले बुद्धधर्मको क्षेत्रमा एउटी लेखिकामात्र गुमेको होइन शुद्ध आचरणकी बौद्ध महिला पनि गुमेको छ जुनको अभावपूर्ण सायदै होला। उनी आफू नामको लागि कहिल्यै रहिनन् न दामको रहिन्, बरु उनी रहिन् दानको लागि। आफ्नो चल अचल सम्पत्ति मातृभाषा र बुद्धधर्मको लागि दान दिएर गुप्तदानी कहलाइन् उनले। यहाँ नामले चिनिएका धेरै रहेर पनि आचरणले चिनाउने ज्यादै कम छन् यो कटु सत्य हो। यसै बीचमा आचरणले नै चिनाएकी मोतिलक्ष्मी उपासिकालाई आनन्दभूमिले सम्झनु र श्रद्धा अर्पण गर्नु आभार व्यक्त गर्नु ठानेको छ। यस्ता सच्चा उपासिकामाथि आनन्दभूमि परिवार श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्दछ।

नारी कथाकार मोतिलक्ष्मी

- शिव रेग्मी

आधुनिक नेपाली कथा साहित्यमा कथा लेखनको इतिहास १९७० पछिको देव हो भने प्रकाशनको इतिहासचाहि साप्ताहिक गोरखापत्रपछि गोरखा संसार नै हो। यी दुवै पत्रपत्रिकामा केही फट्याक फुटुक रूपमा आधुनिक कथा छापिए पनि प्रकाशनको निरन्तरता भने १९६१ साल फागुनदेखि प्रकाशित शारदा मासिक पत्रिकाबाट मात्र शुरु भयो भन्दा ठीक पर्ला। शारदा साहित्यिक पत्रिकाको प्रकाशन एक यस्तो अवस्थामा भएको देखिन्छ, जतिबेला नेपाल आफै पनि एक आधुनिकताको दिशातिर क्रमशः कोल्टे फेर्दै थियो। तत्कालीन प्रधानमन्त्री जुद्धशम्शेर र शिक्षा डाइरेक्टर जनरल मृगेन्द्रशम्शेरको सक्रियतामा शिक्षाको क्षेत्रमा केही सुधार हुँदै थियो भने नेपाली जनतामा पनि आधुनिक शिक्षातिर जागरूकता र रुचि पैदा भइरहेको देखिन्छ। त्यतिबेला नै नेपालमा विश्वविद्यालयको परिकल्पना गरेको बुझिन्छ। सोको लागि पाठ्यक्रम तयार गर्ने काममा नेपाली भाषानुवाद परिषद्को स्थापना भएको देखिन्छ। यता नेपालीभाषा प्रकाशनी समिति जनताको रुचि थाहा पाउने २४ पुस्तकहरू प्रकाशन गर्ने योजनामा व्यस्त थियो।

शारदा प्रकाशनपछि कैयन् साहित्यिक प्रतिभाहरूलाई यसले घबघच्याउन थाल्यो भने सीमित मात्रामा भए पनि घरभित्र लुकेर रहेका नारी साहित्यकारहरूलाई पनि क्रमशः प्रकाशनमा ल्याउने प्रयास गर्‍यो। शारदा मासिक पत्रिकामा करीब पाँच दर्जन बढी नारी साहित्यकारहरू देखापर्दछन् भने तिनमध्ये १ दर्जन नारी

कथाकारका कथाहरू देखापर्दछन्। यसै प्रसंगमा आधुनिक नेपाली कथा साहित्यकी अग्रा नारी कथाकार एम्. लक्ष्मी अर्थात् मोतिलक्ष्मी (सन् १९०६) का कथाबारे सानो चर्चा चनाउने प्रयास यहाँ गरिनेछ।

शारदा मासिक पत्रिकामा मोतिलक्ष्मीको कथा छापिनुअघि रुद्रराज पाण्डे (१९५७-०४३) को कृष्ण कुमारी (शारदा १:२) र रामेछापको कान्छो मगर (शारदा १:३), चन्द्रलाल सिंहको प्रेमको भेटो (शारदा १:२) हेमचन्द्र भट्टाचार्यको सेते (शारदा १:३), गुरुप्रसाद मंताली (१९५७-२०२८) को नासो (शारदा १:४), विष्णुचरण श्रेष्ठको कुवेरको टुकुटीको साँचो (शारदा १:४), हरिनाथ खनाल (१९५४-२०१६) को सपनाको कुरा (शारदा १:५), कुमारी तुषार महिलाकाको स्वरोरतन (शारदा १:५), बालकृष्ण सम (१९५६-२०३८) को पराह्वर (शारदा १:६), द्रव्यरतनको एउटा सुत्रे कथा (शारदा १:७) बोधविक्रम अधिकारीको (१९५१-२००८) बाबुछोराको गन्थन (शारदा १:८) र ऋषिकेशव उपाध्यायको कूर्मदेवी (शारदा १:८) आदि कथाहरू प्रकाशित भएका देखिन्छन्। मोतिलक्ष्मीको रोदन छापिएको शारदा अङ्कमा गजेन्द्रबहादुर शाहको बिर्सेका कुरा र गंगाविक्रम सिजापतिको के हो त? कथा छापिएको छ। तर माथि उल्लेखित कथाहरूमध्ये कतिपय कथाहरू पौराणिक, ऐतिहासिक र दार्शनिक कथाको कथावस्तुको आधारमा लेखिएको कुरा प्रष्ट हुन्छन् भने कतिपय कथाहरू नाम मात्रका कथाका रूपमा प्रकाशित

भएका देखिन्छन्, त्यसैले तिनलाई मौलिक र आधुनिक कथाका कोटीमा गणना गर्न सकिने कुनै बलियो आधार देखिदैन ।

आधुनिक मौलिक कथाहरूमा चन्द्रलालसिंहको प्रेमको भेटी, बालकृष्ण समको पराइघर, गुरुप्रसाद मैनालीको नासो, हेमचन्द्र भट्टाचार्यको सेते, विष्णुचरण श्रेष्ठको कुबेरको धुकुटीको साँचो र तुषार मल्लिकाको स्त्रीरत्न मात्र देखिन्छन् । त्यसमध्ये पनि विष्णुचरण श्रेष्ठको र हेमचन्द्र भट्टाचार्यको त्यति संयोजित रूपमा बाँधिन भने नसकेको अनुभव हुन्छ ।

शारदा १:५ मा प्रकाशित कुमारी तुषार मल्लिकाको स्त्रीरत्न कथा भने मौलिक तथा आधुनिक कथा हो । कथा नेपाली समाजको विषयवस्तुसँग मेल-खाने अंकन पनि परिमार्जित र संयोजित रूपमा देखा-पर्दछ । स्मरणीय छ, उक्त कथाले एक वर्षको शारदा पुरस्कारसमेत पाएको थियो— उत्कृष्टताको नाताले । तर प्रस्तुत कथाको कथाकार को थिइन् ? उनको अरू कथा नेपाली कथा साहित्यमा किन देखा परेन ? आदि-का साथ उनका बारेमा यकिनसाथ त्यतिबेला त केही भन्न सकेको बुझिन्न भने अहिले सीमित समयमा उनीबारे केही भन्न खोज्नु निष्फल प्रयास मात्र हुनेछ । यो छद्म-नाम थियो वा के थियो यस सम्बन्धमा खोज र अध्ययन हुनु बाँकी नै छ ।

शारदा १:६ कार्तिक १९९२ को अंकमा एम. लक्ष्मीको नाममा रोदन कथा लिएर देखापर्ने नारी कथाकारमा मोतिलक्ष्मीलाई आधुनिक नेपाली कथा साहित्यमा अग्रा कथाकारको रूपमा मान्नुपर्ने हुन्छ । उनको अर्को कथा शारदाको वर्ष २ अंक १ फागुन १९९२ मा प्रकाशित छ । त्यसबाहेक फेरि उनले अर्को कथा नेपालीमा लेखिन् । तर नेवारी भाषामा भने

उनका करीब एक दर्जन कथा र एक दर्जन कविता प्रकाशित छन् । तापनि उनी नेवारी साहित्यकी सफल निबन्धकारको रूपमा जति चर्चित र प्रशंसित छन्, त्यति अरू विधामा चाँहि हुन सकिन्न भन्ने तथ्य नेवारी साहित्य अध्ययन गर्ने जोसुकैलाई पनि थाहा छ ।

आधुनिक नेवारी कथा साहित्यमा मोतिलक्ष्मीले बुद्धभाव कथा लेखे तापनि उनले यस क्षेत्रमा सफलता र प्रसिद्धता भने प्राप्त गर्न सफल भइन् भन्नुपर्छ । पत्राचार शैलीमा सर्वप्रथम नेपालीमा कथा लेख्ने कथाकारका रूपमा मोतिलक्ष्मीको मूल्याङ्कन डा. ईश्वर बरालले यसरी गरेका छन्— “अर्को शैली विशेष एम. लक्ष्मीको रोदन (१९९४) देखिन्छ । पत्राचारको यो प्रथम कथा हो र यसमा नारी हृदयको सहज कोमलता आवेगको उच्छ्वलता तथा कारुणिकता पाइन्छ । (इयालबाट—साक्षा प्रकाशन, २०२८) ।

मोतिलक्ष्मीको शारदामा प्रकाशित रोदन र पुनर्विवाह दुवै कथा आजको अँगाले हेर्दा पुरानो सावित भएपनि त्यतिखेरको नारी समाजमा यी दुवै कथाले ठूलो असर पारेको अनुभव गर्न सकिन्छ । यथा-र्थोन्मुख आदर्श समाजको लागि त्यस्ता कथाहरूले खेलेको महत्त्वपूर्ण भूमिकालाई बिर्सन पनि सकिन्न । यसक्रममा रोदन कथा पढेर आफ्नो मनको भावनालाई व्यक्त गर्दै नेपाली साहित्यमा देखापर्ने कवयित्री— लोकप्रियादेवी (१९५५-२०१७) ले लेखेकी निम्न पंक्तिहरू उल्लेखनीय छन् । स्मरणीय छ, लोकप्रियादेवीका उपयुक्त पंक्तिहरूले नै उनका नेपाली कविता साहित्यिक यात्राका प्रथम पाइला हुन् ।

नहोउ दिक्क मनमा यस्तै छ संसारमा ।

तित्रो पत्र पढी अहो रगतको आँशु बग्यो नेत्रमा ।

हामी हौं ललना अबोध जनाना के शक्ति हाँचो यहाँ ।

आर्य धर्म भनी सबै दुःख खपी बस्ने छ धीरा बनी ।

देवै खालि विमुख भो र सब गो दुर्भाग्य यस्तै रह्यो ।

तित्रो दुःख महौत क्षुद्र मनमा अपशोस् मात्रै भयो ।

आधुनिक नेपाली कथा निर्माताका लेखिएका रोदन र पुर्नविवाह यी दुबै कथाले तत्कालीन नेवारी नारी समाजमा विद्यमान मनोव्यथाको चित्रण केही मात्रामा भए पनि देखाउन सक्षम छ । कथाको भाषा, शैली र प्रस्तुतिकरण पुरानै ढाँचामा भए पनि कथाले रोजेको विषयवस्तु भने समयसापेक्ष छ । भर्खर भर्खर आधुनिक कथा लेखनतिर उन्मुख भएको नेपाली कथा साहित्यले यतिको परिमार्जित कथा पाउनु पनि ठूलो कुरा हो, त्यसमा पनि नारी कथाकारबाट ।

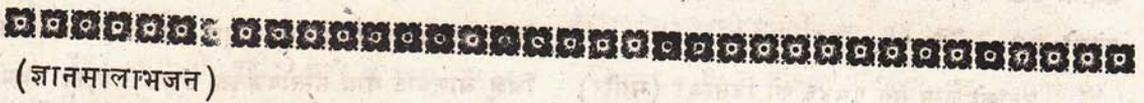
कथाकारको प्रयास नारीमा सामाजिक चेतना र जागृति दिन भए तापनि यी दुबै कथामा तीव्रता भने

पुन सकेको देखिदैन । शुरूको प्रयास भएको र यी दुई कथापछि लेखिकाको नेपाली कथाको मूल सुकेकोले पनि यस्तो हुनु स्वाभाविक नै ठान्नुपर्दछ ।

नारीको अन्तरव्यथालाई बुझ्ने नारी कथाकार मोतिलक्ष्मीले आधुनिक नेपाली कथा साहित्यमा अगगा स्थान ओगट्न सफल भएकी छिन् । यस्तो मोतिलक्ष्मीलाई लोकप्रियादेवी पुरस्कार प्रदान गर्नु पनि स्वागतयोग्य काम भएको छ ।

साभार- (गोरखापत्र शनिवाशरीय परिशिष्टाङ्क
१४ मंसिर, २०४८ बाट ।)

—●—

(ज्ञानमालाभजन)

बुद्धको प्रशंसा

- भिक्षु महाप्रज्ञा

जय जय प्राणी हितकारी, जगतै हित गर्ने आचारी ।

धन जन, आफ्नो प्रिय नारी
राज्य इत्यादि संपूर्ण त्यागी,
दुःखमय भव पार गरी
विश्व-बन्धुत्वको अग्रगामी ।

अतिशय उच्च तपधारी
शान्तिशास्त्रको ज्ञान-विचारी,
दुःख कष्ट अनुभव पछि
अमृत-वचन बोल्ने सुधारी ।

जगत्मा प्राणीहरूलाई
दिए सुखमय चित्त गरी,

करुणाको झण्डा फहराई
दिए चित्तमा पुष्प फुकाई ।

धर्म-पदको सृजना गरी
ससैन्य मारलाई जिताई
हामीले श्रद्धा पाउने गरी
त्रिरत्नको शरणमा परी ।

प्रज्ञाको निमित्त आशा गरी
चाहिने कुराको माग गरी,
जाम्रौं उहाँप्रति श्रद्धा राखी
उनको सेवामा भक्ति राखी । ●

अनु० दिव्यरत्न तुलाधर

भदन्त लेदी सयादो महास्थविर

- रत्नसुन्दर शाक्य

आधुनिक युगमा विश्वमा विशेषतः एशिया महा-
देशमा बुद्धधर्मको पुनरुत्थान विभिन्न देशहरूमा १९ औं
शताब्दीको मध्यदेखि हुँदै आएको थियो जसमा प्रमुखतः
श्रीलङ्कामा श्रीमणेर भिण्णुत्ते गुणानन्द, भारतमा
अनगारिक धर्मपाल, चीनमा भिक्षु ताइ-शू, इण्डोनेशिया
मा भिक्षु नारद महास्थविर, नेपालमा भिक्षु महाप्रज्ञा
र प्रज्ञारत्नलाई बुद्धधर्म पुनरुत्थानको श्रेय रहेको छ त
बर्माका उक्त श्रेय भदन्त लेदी सयादो महास्थविरलाई
रहेको छ ।

उहाँको जन्म सन् १८४६ को डिसेम्बर (मसीर)
महिनामा बर्माको स्वेभो जिल्लास्थित दीपेयें नगरको
साईर्म्ये नामक गाउँमा भएको थियो । भावी असा-
धारण प्रतिभाका व्यक्तित्व हुनुभएका उहाँ जन्मनुभएको
बेला एक अभूतपूर्व लक्षण प्रकट भएको थियो- त्यो हो
उहाँको जन्मनुभएको घरको छानाबाट इन्द्रधनुष प्रकट
भएको । त्यस दृश्यबाट हर्षविभोर भई उहाँको
माता दो च्यौं र पिता ऊ श्वंताले पुत्रको नाम त्यसै
अनुरूप 'माउंते खाउं' राखिएको थियो ।

बाल्यकालमै श्रीमणेर हुनुभएका उहाँ २० वर्ष-
को उमेरमा (सन् १८६६) सलै सयादो ऊ. पण्डित-
को उपाध्यायत्वमा उपसम्पन्न भई 'भिक्षु जाण' हुनु-
भएको थियो । भिक्षु जाणले बुद्धधर्मको गहनतम अध्य-
यन कैयौं प्रतिष्ठित आचार्यहरूबाट पाउनुभएको थियो,
पछि पुनः प्रशिक्षणकै रूपमा भिक्षु जाणले बुद्धधर्मको
शिक्षा (साहित्य) माण्डलेका सुप्रसिद्ध भिक्षु साँ च्याउं
सयादोकहाँ पठाउनुभएको थियो । उक्त सयादो 'सुवस्सन

धज अनुलाधिपति सिरिपखर महाधम्मराजधिराज गुरु'
उपाधिबाट विभूषित व्यक्ति थिए ।

त्यसताका साँ च्याउं सयादोकहाँ २००० विद्यार्थी-
हरू अध्ययनरत थिए । तिनीहरूमा भिक्षु जाणको
प्रतिभा विशेष रूपमा रहेको कुरा एकदृष्टकको प्रश्नो-
त्तरको कार्यक्रमबाट नै स्पष्ट भएको थियो । त्यो हो-
एकदिन आचार्य साँ च्याउं सयादोले पारमितासम्बन्धी
२० वटा प्रश्नहरू बनाई विद्यार्थीहरूको सामू हलको
निमित्त राखिएको थियो । ती सम्पूर्ण विद्यार्थीहरूमध्ये सिर्फ
भिक्षु जाणबाट मात्र सन्तोषजनक उत्तर पाएको थियो
अतः भिक्षु जाणले ती प्रश्नोत्तरलाई वर्षोसम्म सुरक्षित
राखिसकेपछि उक्त विहारमा (साँ च्याउं विहार) १५
वटा वर्षावास पूर्ण गरिसकेपछि सो प्रश्नोत्तरलाई 'पार-
मी दीपनी' नामबाट प्रकाशित गरिएको थियो । यो नै
उहाँको पहिलो पुस्तक थियो ।

यसप्रकार सन् १८८०/८१ मा पहिलो पुस्तक
प्रस्तुत गर्नुभएका भदन्त लेदी सयादो स्थविइ शायद
त्यसैताकादेखि माण्डलेस्थित 'महाज्योतिकारामविहार'
मा पाली अध्यापक नियुक्त हुनुभयो । यो राजा थिवोको
समयको कुरा हो । राजा थिवोले राजगद्दी सहालेको
एकदशक नहुँदै अंग्रेजहरूसित केही अनवन गडबड हुन
गएको कारण अंग्रेजहरूले माण्डलेमा आक्रमण गरी
राजा थिवोलाई कैद गरी भारतमा निर्वासित जीवन
बिताउन लगाएका थिए ।

यसप्रकार माण्डलेमा अंग्रेजहरूको अधिकार हुन
गएको वर्षदिन पछि सन् १८८७ मा भदन्त लेदी सयादो

महास्थविर मोंठवा शहरको उत्तरतर्फ जानुभएको थियो जहाँ उहाँले एउटा विहारको स्थापना गर्नुभयो । उक्त विहारलाई उहाँले 'लेदी ताघवा' नामाकरण गर्नुभएको थियो । सोही विहारमा रही उहाँले देशका विभिन्न भूभागका विद्यार्थीहरू सम्मिलित गरेर तिनीहरूलाई बौद्ध शिक्षा प्रदान गर्नुभयो । विशेषतः तब नै विद्यार्थीहरूको हितार्थ सन् १८६७ मा उहाँले 'परमस्थ दीपनी' नामक पुस्तक लेख्नुभएको थियो ।

यस्ता दीपनी पुस्तकहरू उहाँले ७० वटाभन्दा बढी लेख्नुभएको थियो त कयौं टोका, निबन्ध, चिट्ठी र कविताहरूको संग्रह पनि लेखी प्रकाशित गर्नुभएको थियो ।

हर्षको कुरा हो, उहाँको केही ग्रन्थहरू नेपालभाषा एवं नेपालीभाषामा पनि पढ्ने सुश्रवसर हामोलाई प्राप्त भएको छ । यसको श्रेय बर्माबाट बुद्धधर्म अध्ययन गरी फर्कनुभएका भिक्षु अनिरुद्ध महास्थविर र भिक्षु बुद्धघोष महास्थविरको अतिरिक्त नेपाल विपरयना केन्द्र, धम्मश्रृङ्गाका एक सहायक आचारिया सुश्री नानीमैयाँ मानन्धर र श्री आर. बी. वन्धज्यूलाई रहेको छ । उहाँहरूले भदन्त लेदी सयादो महास्थविरको विशेषतः अभिधर्मसम्बन्धमा लेखिएको गहनतम ग्रन्थहरू जुन उहाँले योग श्रम्यासको आधारबाट पनि लेखिएको थियो लाई नेपालभाषा र नेपालीभाषामा अनुवाद एवं प्रकाशन गराई हामीहरूलाई ठूलो गुण गर्नुभएको छ । उहाँहरूबाट अनुवादित ती ग्रन्थहरू निम्न छन्—

- १) विपस्सना-दीपनी (प्रकाशन- बु. सं. २५२४)
अनुवादक- भिक्षु अनिरुद्ध
- २) कम्मट्टान-दीपनी (प्रकाशन- बु. सं. २५३४)
सम्पादन एवं अनुवादक- भिक्षु बुद्धघोष
- ३) मगगल्ल-दीपनी (बु. सं. २५२०)

- ५) बोधिपक्खिय-दीपनी (प्रकाशन- बु. सं. २५२५)
अनुवादिका- सुश्री नानीमैयाँ मानन्धर
- ५) नियाम-दीपनी (प्रकाशन- बु. सं. २५२७)
- ६) चतुसच्च-दीपनी (प्रकाशन- बु. सं. २५३१)
- ७) पञ्च आलोक (प्रकाशन- बु. सं. २५२६) अनुवादक
आर. वि. वन्ध

यसप्रकार उपर्युक्त अनुवादक महानुभावहरू एवं प्रकाशकहरूको अनुकम्पाबाट नेपाली बौद्ध जगतले पनि भदन्त लेदी सयादो महास्थविरको ग्रन्थबाट सुपरिचित हुने मौका प्राप्त भयो ।

भदन्त लेदी सयादो महास्थविरको विद्वता र उहाँको ग्रन्थहरूको प्रामाणिकता एवं महत्त्व बारे सन् १९५४-५६ सम्म सम्पन्न गरिएको छट्ट संगायनाका द्वितीय नायक हुनुभएका श्रममहापण्डित 'अभिधज्ज महारट्ट गुह मासोये सयादो'ले आफूकहाँ आएका एक जना व्यक्तिलाई 'बुद्धधर्म प्रचार गर्ने हो भने भदन्त लेदी सयादोले रचना गर्नुभएका सम्पूर्ण दीपनीहरू प्रकाशित गर' भनी बुद्धशासन काउन्सिलका तत्कालीन एक प्रमुख अफिसर ऊ ह्ला मोऊलाई भन्न लगाएको बाट पनि स्पष्ट हुन्छ ।

बुद्धशासन काउन्सिलले पनि, मासोये सयादोको अभिप्रायअनुसार लेदी सयादोले रचना गर्नुभएका आठ आठ पुस्तकहरूको एउटा-एउटा संग्रह गरी 'दीपनी संग्रह'को नामबाट किताबहरू प्रकाशित गरेका थिए । जसमा अंग्रेजी अनुवाद भएको एउटा दीपनी संग्रहको नाम हो— "The Manuals of Buddhism" । यस संग्रहमा प्रकाशित दीपनीहरू निम्न हुन्—१) विपस्सना-दीपनी, २) पट्टानुदेश-दीपनी, ३) सम्मादिट्ठी-दीपनी, ४) नियाम-दीपनी, ५) चतुसच्च-दीपनी, ६) बोधिपक्खिय-दीपनी, ७) मगगल्ल-दीपनी र ८) अलि क्यान

(पञ्च आलोक) ।

यसप्रकार भदन्त लेदी सयादो महास्थविरले ठूलो र सानो गरी सयौं ग्रन्थहरू लोकहितार्थ रचना गर्नुभएको थियो । उहाँले ग्रन्थलेखन एवं योग अभ्यासमा मात्र समय बिताउनुभएको थिएन तथागतको 'चरथं भिक्खवे चारिकं बहुजनहिताय बहुजन सुखाय . 'को आदेशानुरूप विशेषतः बर्माको विभिन्न भूभागहरू अन्त-गन्त गाउँ-गाउँ, नगर नगर पुगी तथागतको अमर सन्देश प्रचार गर्नुभएको थियो । त्यतिमात्र होइन उहाँले ठाउँ-ठाउँमा वर्षावास बिताई स्थानीय श्रद्धालुहरूलाई अभिषर्मा र वित्तको पनि प्रशिक्षण दिई जानुभएको थियो साथै ध्यानकेन्द्रहरूको पनि निर्माण गर्दै जानु-भएको थियो । ती ध्यानकेन्द्र (लेदी ध्यानकेन्द्र) हरूमा केही ध्यानकेन्द्रहरू अद्यावधिसम्म प्रसिद्धि पाउँदै आएका छन् ।

उपर्युक्त सम्पूर्ण कार्यहरूबाट प्रभावित भई ब्रिटिश उपनिवेश भएको बर्मा सरकारले सन् १९१५ मा उहाँलाई 'अगमहापण्डित'को उपाधिले विभूषित गरिएको थियो । यसको ठीक ६ वर्षपछि सन् १९२१ मा 'रंगून विश्वविद्यालय' उद्घाटनको समयमा उहाँलाई विश्व-विद्यालयको कुलपतिले डी. लिट् (*Doctor of the Literature*) को उपाधि पनि प्रदान गरिएको थियो ।

अफशोच ! अगमहापण्डित लेदी सयादो महा-स्थविरले *D. Litt.* उपाधि हासिल गर्नुभएको वर्षदिन पछि उहाँको समकालीन यूरोपका पाली प्रकाण्ड पण्डित डा. टी. डब्ल्यू. रीस डायविड्स (सन् १८४३-१९२२) को निधन भयो त दोश्रो वर्ष सन् १९२३ मा ७७ वर्षको उमेरमा अगमहापण्डित डी. लिट् भदन्त लेदी सयादो महास्थविर स्वयंले आफ्नो जीवनयात्रा समाप्त गर्नु-भयो ।

卐

मैभित्र ममा

- इन्द्रराज शाक्य
भक्तपुर

अनित्य

चञ्चल चित्त चाहना फेर्छन्, चाहनामै रमदछन्
चाहनाको पूर्णता भ्रमितमा, निरन्तर डौदिन्छन्
फुलेको फूल फक्री वैलिई, आफै यो भर्दछन्
सबै वस्तु संसारका, छिन-छिन फेरिनै रहन्छन्

दुःख

जन्म जरा व्याधि मरण र चाहनाको अभाव
प्राणीमात्र पिल्सिएका छन्, यो साभा-स्वभाव
पखेटाविनाको पखेरू भैं, तड्पिरहने प्रभाव
शरीररूपी पिँजराभित्र, चित्त यो तदपियो प्रवाह

अनात्म

आफ्नै शरीर नियन्त्रणमा छैन, आफै छन् उसको
वसमा
छिनछिन फेरि जर-जरहुँदै, गइरहेछन् नश्वरमा
आखिर जम्मै विलीन हुँदै, ओभल्छन् नजरमा
आफ्नो घन आफू र आफन्त, को छन् यो जगमा

अब

चित्त न दुलाऊ सम्हाल यसलाई, प्रपञ्चबाट
जोगाऊ
भुलन नदेऊ चाहनाभित्र, मध्यममार्गमा लगाऊ
घन र जन वर र पर, छिनभरको मात्र सम्झत
तृष्णालाई त्यागी द्वेषलाई छाडी, व्यहोरा असल
बनाऊ ।

—V—

लेखाइबाट कहिल्यै नथाकेको भन्ते

— स्व. मोतिलक्ष्मी उपासिका

अमृतानन्द भन्ते त्यतिकै विरामी परिरहनु-हुन्थ्यो । कहिले स्वदेशको अस्पतालमा हुन्थे भने कहिले विदेशको अस्पतालमा छ भन्थे । यी कुरा सुन्दा उहाँ सधैं विरामी मात्र भइरहने जस्तो लाग्थ्यो तर पुस्तक भने थुप्रै प्रकाशित भइरहेको हुन्थ्यो, त्यसैले यहाँ एउटा प्रश्न राख्ने ठाउँ पाइयो— वहाँ पुस्तक मात्र लेखेर विरामी हुनुभएको हो कि ? अशक्त हुँदै गएदेखि पुस्तक लेख्ने काम छिटो छिटो गर्नुभयो कि ?

वहाँ बराबर भन्नुहुन्थ्यो— 'यो लेख्नु बाँकी छ, त्यो लेख्नु पनि बाँकी न छ, यो लेखिरहेको पूरा भएको छैन ।' आदि कुरा सुन्दा आफू अशक्त हुँदै गएकोले निकै हतारमान्द लेख्नुभयो होला त्यसैले धेरै सिद्धियो । अर्थात् धेरै पुस्तक लेखेकोले विरामी पर्नुभयो । धेरै लेख्ने काम गर्नुभएको हुँदा डाडको हाडका केही टुक्रा खिइसकेछ' भनी डाक्टरहरूले भन्थ्यो रे, त्यसैले धेरै लेखेर विरामी भएको पक्कै हो ।

एकचोटी म पञ्जासीह भन्ते दर्शन गर्न आनन्द-कुटी गएँ । माथि पुग्नासाथ पहिले अमृतानन्द भन्तेकहाँ पर्से । मेरो विचारमा वहाँ अशक्त भै ओछ्यानमा पल्टि-रहनुभएको होला भनी खाततिर आँखा पुऱ्याएँ । वहाँ त ढोकाको अगाडिको खातमुनि बसी कागजको डुंग्रोमा चलिरहनुभएको रहेछ । वहाँ विरामी हुँदा हेर्न जान सक्ने म होइन । त्यो दिन मात्र बल्ल अनुहार देखेँ । अनि मैले सोधेँ— 'अब त सञ्च छु भन्ते ?' वहाँले— 'अहिले त अलि सञ्च छ' भन्नुभयो । फेरि श्रोषधि खानुपर्ने कुरा पनि गर्नुभयो । अनि मैले— 'अब त पुग्यो

भन्ते, पहिले बलियो छँदा निकै गरिसक्नुभयो, अब बस गइसकेपछि पहिले जस्तो चलनुभएन' यो कुरा वहाँ-लाई चित्तबुझ्दो भएनछ क्यारे यसो भन्नुभयो— 'काम गर्ने समय नै अहिले' अनि मेरो मनभनल 'वहाँ भन्ते लेख्ने कामले अघाइसकेको छैन रहेछ, श्रोषधि खाँदा खाँदै यसरी लेख्ने काम गरिरहनुभयो । 'श्रोषधि पनि बढी खायो भने जीउ बिगार्न सक्छ भनेको छ, त्यसो नहोस्' भने ।

१९६८ सालमा उहाँ लङ्काबाट नेपाल आइपुग्नु-भयो । त्यसवेला किण्डोजविहारमा धम्मालोक भन्ते र धम्मपाली, धम्ममान्दी, धम्मचारी आदि चार-पाँचजना मात्र अनगारिकाहरू हुनुहुन्थ्यो अनि धम्मचारी अर्ध्याले हामीलाई बोलाउनुभयो । 'तानसेनको एकजना भन्ते लङ्कामा पढेर हाम्रो विहारमा आइरहनुभएको छ । तिमीहरू सबैजना चाँडै आउनु हे' भन्नुभयो ।

हामी त्यस विहारमा त बराबर गइरहेका थियौँ । लङ्काबाट नेपाल आइपुग्नुभएका भन्ते भन्ने कुराले हाम्रो पाइला छिट्छिटो चलनथाल्यो । कामसाम सबै पन्छाएर हामी सबैजना भेला भई विहारमा गयौँ ।

हाम्रो दाजु चित्तधर जेल पर्नुभएको त्यसवेला वर्षदिन नाघिसक्यो । हामी कहाँ जाउँ, कहाँ बसौँ, के गर्ह कसो गर्ह भइरहेको बेला । बोल्दा पनि कसैले सुन्ला कि भनी डराउनुपर्ने बेला । त्यसैताका वहाँ अमृतानन्द भन्तेको दर्शन पायौँ । धम्मचारी अर्ध्याले हाम्रो परिचय दिनुभयो । अनि हामीलाई त्यहाँको वातावरण भिन्दै भए जस्तो लाग्यो । पहिले आ-आपना दुःखसुखका कुरा भयो । पछि धर्मको चर्चा चल्यो ।

वहाँले हामीलाई गृहस्थीहरूले भिक्षुहरूलाई गर्नु-
पर्ने व्यवहारको कुरा सुनाउनुभयो । भिक्षुहरूकहाँ
बाहिरबाट विस्तारै आवाज दिई पस्ने, भित्र पुगेपछि
एक छेउ लागेर बस्ने, यो बेला जलपान, यसवेला भोजन
गराउने, भोजन यसरी अर्पण गर्नुपर्छ आदि आदि ।
यो यो कप्यय (ग्रहणोय), यो यो अकप्यय (अग्रहणोय)
अकप्यय वस्तु यसप्रकार कप्यय गरिदिनुपर्छ भन्ने आदि
भिक्षु नियमलाई सुहाउँदो उपस्थान गर्न जान्नुपर्छ भनेर
पनि बताउनुभयो ।

भगवान् बुद्धको चार परिषद् छन् भन्ने कुरा
बताउनुहुँदं अब भिक्षुणी संघ रहेन, अहिले भएका
भिक्षुणीहरू अनगारिकाहरू मात्र हुन् सिद्धुणी होइनन्'
भनी सम्झाइदिनुभयो । यो कुरा सुनेर हाओो मन अलि
खिन्न भयो अनि वहाँले हाओो मन राख्ने किसिमले भन्नु-
भयो— "सांघिक रूपले भिक्षुणीसंघ नभएपनि व्यक्तिगत
रूपले भिक्षुणी शील पालन गरिरहन त भइहाल्छनि,
मुख्य गर्नुपर्ने त शील पालन नै हो ।" हामीलाई पनि
पूर्णमा, अष्टमी आदि पर्वदिनमा अष्टशोल, दशशोल
पालन गर्नेहुन्छ, भनी गृहस्थ दशशील लिने नियम सिका-
इदिनुभयो । त्यसैले पूर्णिमा, अष्टमीको दिनमा अष्ट-
शील, दशशील सक्नेले सबदो, अनुकूल समयमा मिल्ने-
गरी शीलमा बस्ने गरिरह्यौं ।

उहाँ आइपुग्नासार्थ पुस्तक लेख्ने काम गर्नुभएको
थिएन । त्यसताका धेरैजसो धर्मदेशना, धर्मसाकच्छा
(छलफल) आदि काम भइरहन्थ्यो । पूर्णिमाका दिन
किण्डोलविहारमा दिनभरि कार्यक्रम हुन्थ्यो । उक्त दिन
धर्मदेशना, धर्मसाकच्छा अनिवार्य । हामीले पनि एक
डुइवटा धर्मका कुरा सोध्थ्यौं तर त्यतिखेर सोध्न जानेका
थिएनौं । उक्त दिनभरि मन हलुंगो पारी विहारमा
बसिई बेलुका दीपपूजा गरेर मात्र फर्कन्थ्यौं ।

वहाँले प्रजापति गौतमी महारानीले प्रवृज्या लिन
दुःख गर्नुभएको कुरा सुनाउनुहुन्थ्यो । त्यो कुरा सुनेर
आफू आइमाई भएकोमा घृणा जागेर आयो । पछि सुन्दै
पढ्दै बुझ्दै आयो— सधैं आइमाई भएर मात्र जन्मिने हुँन
रहेछ, आफ्नो इच्छा र कामअनुसार आइमाई वा लोग्ने-
सान्छे भएर जन्मिने पो रहेछ' भनी बुझ्यौं अनि वहाँले
आइमाईहरू भनेर अलि होच्याएर कुरा गर्नुहुँदा बाइन
पनि जान्यौं ।

वहाँको धर्मदेशनामा पाली श्लोकहरू आउँथ्यो
र ती श्लोकहरू संस्कृतको आधारमा अलि अलि बुझे
जस्तो हुन्थ्यो तर अर्थ अर्कै किसिमको भइरहन्थ्यो त्यसैले
मलाई पालीभाषा पढ्ने इच्छा भयो । अनि पाली शब्दको
अर्थ सोध्दै लेख्दै गरी वहाँसँग पालीभाषा पढें ।

वहाँलाई सुनाउने, सिकाउने गर्न असाध्यै मन-
पर्थ्यो । आफैले लेखी लेखी सम्झाउनुहुन्थ्यो । आफूसँग
भएका पुस्तक पनि दिनुहुन्थ्यो । नभएका सारनाथ जाने
बेला किनेर त्याइदिनुहुन्थ्यो । यसरी वहाँसँग कोष-
अनुसारको नभएपनि अलि अलि भाषा बुझ्ने गरी पाली
भाषा सिक्थ्यौं । वहाँ अलि मात्र हुन्थ्यो । लेख्ने, पढ्ने,
सुनाउने आदि निरन्तर गरिरहनुहुन्थ्यो ।

धर्मदूत पत्रिकामा नेपालभाषा राखियो । अनि
वर्षौंदेखि रोकिएको मेरो कलम पनि अलि अलि अगाडि
बढ्यो । जुन रचनाहरू धर्मदूत पत्रिकामा प्रकाशित भयो
ती रचनाहरू पनि वहाँ भन्तेले नै सारनाथ पठाउनु-
हुन्थ्यो । मैले लेखेर वहाँलाई मात्र दिन लगे पुग्थ्यो ।

लोकरतन दाइ र हामी सबै भन्तेसँग तीर्थ घुम्न
गयौं । लुम्बिनी जानलाई हिंडेरै जानुपर्थ्यो । बाटोमा
जाँदा जाँदै अबेर भयो । हामीले त भेटेको खार्थो तर
भन्तेलाई अपराह्नपछि ख्वाउने, पिलाउन योग्य औषधि,
सर्वत आदि केही भएन । हामीसँग पोष्टिकारी अलिकति

बाँकी थियो । यही भएपनि औषधि भनेर बुझ्तीन टुक्रा भन्तेलाई दिनुपथ्यो भन्ने मनमा राखी 'यो औषधि एक-टुक्रा खानुहोस् भन्ते' भनी पोष्टिकारी बुझ्तीन टुक्रा दियो तर वहाँले लिनुभएन । अनि मंले भने 'यी बुझ्तीन टुक्रा औषधि त हो नि भन्ते, भगवान्ले हामीलाई औषधि नै नखाई त्यसै मरेर जानुपर्छ भनेको त छैन, हुँन र भन्ते? अघि बिहान मात्र भोजन गर्नुभएको, अहिले त्यत्तिका हिँडिसक्नुभयो । हजुर निकै थाकिसक्नुभयो, त्यसैले हजुर गिलान हुनुहुन्छ, यो गिलानप्रत्यय भैसज्ज हो, लिनुहोस् ।' वहाँले हाँस्दै भन्नुभयो— 'म गिलान हुँनौं, म बलियँ छु ।'

एकछिनपछि उखु बेचन ल्यायो हामीले उखु किनेर खायो । वहाँलाई भने— 'यो त रस मात्र चुस्ने हो, भन्ते ग्रहण गर्नुहोस् ।' वहाँले भन्नुभयो— 'पेलेर रस झिकेर दिए पो पिउनुहुन्थ्यो ।' बीचबाटोमा उखु पेलने कुनै साधन थिएन । हामी त्यसै विवश भयो । त्यो दिन हामी अँधारी भएपछि मात्रै लुम्बिनी पुग्यौ । यसरी घुम्न जाने बेलामा पनि वहाँले स-साना भिक्षु-नियमसम्म पालेना गर्न छोड्नुभएन ।

१९९७ सालदेखि नेपालमा पोल्याहाहरूको राज भइरहेको समय थियो । किडोलविहारको बारेमा पनि के के मात्र पोल गयो होला त्यस विहारको कोठपिच्छेका बराज खोल्दै काग जातहरू झिकेर हेरे पनि केही निहुँ पाउने ठाउँ नै नभएपछि उनिहरूलाई भिक्षुरूप नै फापेनछ । त्यसैले पहेँलो बस्त्र लाउने जतिलाई देश निकाला गर्ने निर्णय गर्‍यो । त्यसताका अमृतानन्द भन्ते नेपालमा हुनुहुन्थ्यो ।

हामी त्यसै पनि आधिजीउ मरिसकेका । विहारमा जान

भएन । अलि श्वास फेर्न सकिरहेकाहरूलाई झन दुंगाले थिचे जस्तो भयो । विहारमा जान डर लाग्यो । राणा शासकहरूको तजबिजगनुसार महिलाहरू बाहेक पुरुष-हरूलाई देशनिकाला गर्ने निर्णय भयो रे । त्यसैले भोलि-पल्ट बिहान भिक्षुहरूलाई देशनिकाला गर्ने भयो भनियो । भोलिपल्ट सबेरै हामी किडोलविहार जाने भनेर त गयो तर अगाडिबाट जान डर लागेकोले छाउनी घुमेर जान भनी चउर नाघनासाथै एउटा सर्प हाँचो अगाडिबाट बाटो काटेर गयो । तंपनि के गरौं त्यही सर्पले काटेको बाटो हुँदै छिट्छिटै पछाडिको बाटो उक्लेर गयो । तर त्यहाँ पुग्दा सिपाहीहरू पनि कोही थिएनन् भन्तेहरू पनि कोही रहेनछ । निगाह राखी महिलाहरू नपठाएको हुँदा अनगारिकाहरूसँग कुराकानी गरी फर्कियो ।

'धर्म' जय' भन्ने वाक्य व्यर्थ हुँदैन । यो देश-निकाला गरेको कारणले— धम्मालोक भन्तेले 'आनन्द-कुटी' नाम गरी आनन्दपूर्वक बस्न छाप्रो बनाइराखेको ठाउँ अहिले यत्रो ठूलो विहार भयो । 'धर्मदूत' पत्रिका-मा मात्र लेख छपाउन नपर्ने गरी 'धर्मोदय' पत्रिका प्रका-शित भयो । एउटै भिक्षु पनि बस्न नपाउने नेपाल खाल्डोमा अब यत्तिका भिक्षु, श्रामणेर, अनगारिकाहरू बस्न पाए । 'जे हुन्छ रात्रको लागि हुन्छ' भन्ने कुरा साँच्चै नै सत्य कुरा हुन् भन्ने प्रष्ट भयो । यी जर्म कामकुरो उहाँ अमृतानन्द भन्तेकै प्रयासबाट भएका हुन् ।

वहाँ ७२ वर्ष नाघिमवदा पनि 'काम गर्ने समय नै अहिले' भनी आफ्नो यथार्थताको उद्गार व्यक्त गर्नु-भयो । यो वहाँको ठूलो मनोबल हो । —प्र.नु. अष्ट

❖ (आनन्दभूमि, वर्ष १८, अङ्क ६ ने. सं. १११०, अमृताञ्जली विशेषाङ्कमा नेपालभाषामा प्रकाशित यो लेखमा भिक्षु- उपासक, उपासिका,— बुद्धवर्म तथा आनन्दकुटी विहार एवं अमृतानन्द भन्तेसँग सम्बन्धित भएको हुँदा विशिष्ट उपासिका मोतिलक्ष्मीको सम्झनास्वरूप अनुवाद गरी प्रस्तुत गरिएको हो । —सं०)

— ❖ —

नेपालभाषा परिषद् र मोतिलक्ष्मी उपासिका

- रवीन्द्र वज्राचार्य

नेपालकी आधुनिक कथाकार एवं अग्रणी महिला साहित्यकार मोतिलक्ष्मी उपासिकाको निधन वि. सं. २०५३ साल मंसिर ३० गते राती २ बजे वीर अस्पतालमा भयो। नेपालको थेरवादी बौद्ध शासनकी एक अग्रणी उपासिका एवं शुरुदेखि प्रमुख भूमिका निभाउँदै आएकी उहाँ संस्कृत एवं पालिभाषाकी ज्ञाता तथा बृद्धधर्मकी विदुषी हुनुहुन्थ्यो।

नेपालको राजनीतिक उतारचढावमा राणाकालीन अवस्थामा पनि स्वाध्ययन गरी महिला मुक्ति तथा चेतना अभिवृद्धिमा लगनशील भई लागिपनुभएकी उहाँ काठमाडौंको न्यत, तुंछे गल्लिमा ने. सं. १०२६ साल दित्ताथ्व १२ मा पिता स्व. साहु ब्रह्मधर तुलाधर र आमा स्व. ज्ञानलक्ष्मीको कोषबाट जन्मनुभएकी उहाँ स्व. कविकेशरी चित्तधर 'हृदय'की सहोदर बहिनी हुनुहुन्थ्यो।

ने. सं. १०६५ मा 'धर्मदूत' पत्रिकामा सर्वप्रथम नेपालभाषाको कहानी छपाउनुभएकी उहाँलाई वि. सं. १९६०-१९६२मा 'शारदा' पत्रिकामा नेपाली कहानी प्रकाशित भएको कारण शारदाकालीन लेखिकामा पनि लिइने गरिन्थ्यो।

नेपालभाषा परिषद्मा ने. सं. १०७१ देखि निरन्तर कोषाध्यक्ष भई सेवा गर्दै आइरहनुभएकी उहाँको लेख, रचना— कविता, कहानी, निबन्ध, प्रबन्ध, संस्मरण, बौद्ध जातकमा आधारित रचनाका साथै अन्य थुप्रै रचनाहरू— धर्मोद्देश, झी, नेपाल ऋतुपौ एवं फुटकर पत्रपत्रिकाहरूमा प्रकाशित छन् भने नेपालभाषा

परिषद्बाट प्रकाशित 'नेपाल ऋतुपौ' पत्रिकाकी संरक्षकको रूपमा रही सेवा गर्दै आइरहनुभएकी थिइन्। पत्रिका 'नेपाल' ऋतुपौ सुचारु रूपले संचालित होस् भन्ने हेतुले वहाँले १,००,००० (एक लाख) रूपैया सहयोगस्वरूप प्रदान गर्नुभएको छ।

साहित्यकार, विदुषी, उपासिका आदि हुनुका साथै वहाँ सफल साधिका पनि थिइन्। वहाँ विपश्यना ध्यानशिविरमा बराबर भाग लिइरहनुहुन्थ्यो भने अरूलाई पनि त्यत्तिकै प्रेरणा दिइरहनुहुन्थ्यो। त्यस ध्यान केन्द्रको लागि पनि वहाँले एउटा घर बनाइदिनुका साथै नगद रू एकलाख चन्दा दिनुभएको गुप्तदानी, ध्यानी तपस्वी हुनुहुन्थ्यो। आफ्नो शेषपछि आफू बसेको घरसमेत नेपालभाषा परिषद्लाई दान दिई रजिष्ट्रेशन समेत पास गराई दिनुभएकी वहाँको कृतिमा 'मोतिमाः' (निबन्ध संग्रह— २०१४), 'संघ— (प्रबन्ध—१०८०), 'चखुँचिया सबैय', 'मोति बाखं पुकः', 'उत्पलवर्ण' (१९९५ ने. सं. बुद्धकालिन भाविका जीवनी— अनुसन्धनात्मक) एवं हाल प्रकाशोन्मुख 'धौबजि' (विविध रचना संग्रहित) पुस्तक छन्।

वहाँको त्याग, तपस्या, बलिदान; धर्म, भाषा, साहित्य तथा अन्य क्षेत्रमा गरेका सेवाको कदरस्वरूप वहाँको ८० औं जन्मोत्सवको उपलक्ष्यमा— प्रतिभा साहित्यिक परिवारसहित अन्य संस्थाहरू मिली 'मोतिलक्ष्मी अभिनन्दन समारोह समिति' गठन गरी सार्वजनिक अभिनन्दन अव्यवस्था गरेका थिए। त्यस्तै नेपाल नारी साहित्य सेवाकेन्द्रबाट वि. सं. २०४८ सालमा

नारी हस्ताक्षरको रूपमा अभिनन्दन गरिएको थियो भने साहित्यिक पत्रकार संघबाट— शारदाकालीन लेखिकाको रूपमा लोकप्रियादेवी पुरस्कार (स्व. महाकवि लक्ष्मी-प्रसाद देवकोटाको दिदीको नामबाट संस्थापित) २०४६ वि. सं. मा प्रदान गरिएको थियो ।

स्मरणनीय होस्— ने. सं. ११०८ सालमा अभिनन्दन गर्ने सिलसिलामा नेपालभाषा परिषद्बाट पनि वहाँको सम्मानमा अभिनन्दनसहित 'नेपाल ऋतुपु' वर्ष ६ पूर्णाङ्क ४७, वर्षाको अङ्क मोतिलक्ष्मी उपासिका विशेषाङ्कको रूपमा तथा अभिनन्दन समारोह समितिको तर्फबाट 'मोतिलक्ष्मी उपासिका : जीवनी छुपु' नामबाट पुस्तिका पनि प्रकाशित गरिएको थियो । अनेक संघसंस्थाहरूबाट पनि वहाँलाई सो कार्यक्रममा उपहार, अभिनन्दनपत्रहरू चढाउन ल्याएका थिए जुन नेपालभाषा परिषद्मा वहाँको मात्रै छुट्टै बराजमा सुरक्षित रहेका छन् ।

नेपालभाषा परिषद्को उन्नति, प्रगतिको सँघं चासो राख्ने वहाँ आज हाम्रो सामु हुनुहुन्छ । दुःखको कुरा छ हामीलाई गत मंसिर २६ गते, २०५३ को राती वहाँ ८८ वर्षको उमेरमा दिवंगत हुनुभयो । नेपालभाषा परिषद्बाट वर्षेनी दिदै आएको 'चित्तघर सिरपा' को आठौं कार्यक्रम सम्पन्न भएको पत्रपत्र वहाँलाई पक्षघात भएर बीर अस्पतालमा पुऱ्याउनु पर्‍यो । त्यहाँ रहनुजेल पनि आफूले केही बोल्न सक्ने अवस्थामा सम्म पनि (टोटोबोलोबाट भए पनि) परिषद् / परिषद्को हेरचाह / हिसाब आदिबारे चिन्तित वहाँले आफू होस-मा नभैसक्तापनि 'परिषद्को हिसाब ठीक भयो । अब चिन्ता लिनुपर्दैन ।' भन्ने कुरा नमुनेसम्म, 'अब त विश्राम गरे भयो' भन्ने आफूलाई नलागेसम्म पर्खी बस्नुभयो ।

आनन्दभूमि

मृत्युशंय्यामा लेटी आफ्नो अन्तिम श्वासको प्रतिक्षा गरिरहनुभएकी उपासिकाले जब 'अब म आराम गरे भयो' भन्ने लाग्यो, परिषद्को हिसाब ठीक भयो भन्ने कुरा सुन्नुभयो, हिसाबको कागज ल्याएको कुरा (शायद) थाहाभयो त्यही राती बुईबजे वहाँले आफ्नो श्वास पनि त्याग्नुभयो । चिरनिद्रामा सुत्नुभयो । के यसबाट वहाँमा रहेको संघात्मक भावना र नेपालभाषा परिषद्प्रतिको एकात्म्य, प्रतिबद्धता एवं समर्पणभाव अभिव्यक्त हुँदैन र ? शायद ती जन्म यसकारण भएको छ कि— नेपालभाषा परिषद्को पर्याय नाम— मोतिलक्ष्मी उपासिका हो । यस हिसाबले जबसम्म नेपालभाषा परिषद् जीवित अवस्थामा रहन्छ तबसम्म वहाँको मृत्यु भयो भनी स्वीकार्नु पर्दैन र जबसम्म परिषद्लाई दिगो बनाउन सक्थे वा जीवित राख्न सक्थे तबसम्म मोतिलक्ष्मी उपासिकाप्रति वास्तविक, आत्मीय श्रद्धाञ्जली अर्पण गरेको ठहरिदैन र ?

अनिच्चावत संखारा उत्पाद वय धम्मिनो ।

उप्पज्जित्वा निरुज्जन्ति, तेसं उप समासुखो ॥

आनन्दकुटी बिहारबाट प्रकाशित
अग्ने जी भाषाको

The Story of Buddha
(Book two)

पुस्तक पढ्नुहोस्

आ—आफना बालबालिकाहरूलाई बुद्धको बारे
जानकारी दिनुहोस् ।

लेखक— न्हुच्छेबहादुर वज्राचार्य
सहसंस्थापक

आनन्दकुटी विद्यापीठ, स्वयम्भू

मूल्यः— रु. २५।— (पचीस) मात्र

नेपालभाषा साहित्यया अभिवर्द्धक विदुषी मोतितताया लुमन्ति

— भिक्षु अनिरुद्ध महास्थविर

उप-संघमहानायक

जि यः ह्य न्यततुं छे गल्लिया मोतितताया सम्पूर्ण
नां सुधी मोतिलक्ष्मी तुलाधर खः । जि असंत्वाः या
घालासिक्वय वि. सं. १९७१ साल पौष १४ गते जन्म
जुयाः नाबालक ८ वें जक दुबल्य आकाशाकां पुत्र्य
अनन्तगुण दुह्य माता दिव्यलक्ष्मी स्वर्गीय जुयाविज्यात ।
उगु अवस्थाय जिमि किजा त्रिरत्न खुलातिनि दुह्य
जुयाचवन । जिमि किजा त्रिरत्नयात घाईमां तथाः
लहिनाः वंबवें वयेव टुकुटुकु न्यासि वनेससेलि किजा
त्रिरत्नयात पाजुपि न्यत तुं छे या अजि श्रीमती बेति-
लक्ष्मीयात लः ह्लानाः जिमि बौ श्री साहु दशरत्न (बारां
साहु) व्यापारया लागी ह्लासा बिज्यात । न्यत तुं छे या
पाजुपि स्वह्य दुगु मध्ये दकलय तः धिकः ह्य पाजु श्री
महाधरसाहु कलकत्तायतुं हाकानाचवंगुलि यानाः थः गु
मातृभूमि नेपाः स्वयाः दिसा छकोजक चवें घाः सानं
मचवनीह्य जुयाः प्याहांवल । माहिलाह्य पाजु श्री प्रजा-
धर अय्लाः जक तोनाः ह्लिह्लि थ्वं कायेकाः छे यजक
चवनाः गनं मझाइह्य जुयाचवन । बाकिह्य साईपाजु छह्य
थः गु बुद्धि छुं दुह्य मखु अजि मलेजुं गथे गथे घाल अथे
अथे जक याथे सः ह्य जुयाचवन । अजि साईपाजुयात कुने
छचली वनाः कुतिवानावा हुं धकाः ज्या ब्वयाछ्वः सां
मिसातयनाप वा सूवनेगु, स्वयम्भूइ ह्लिह्लि तुतय
मज्जीक छेकेवनेगु, पासावनेगु इत्यादि छे यागु बुनेयागु
ज्याजक याथे सः । छेपिने चवनाः यायेमाः गु व्यापार
आदि धन कनाय यायेगु ज्या छुं छुं हे याथे सः ह्य मखु ।

श्री प्रजाधर पाजुया सन्तान सुं मडु । साई पाजुया काय
निह्य म्हाय छह्य दु । जि मचाबलय साईपाजुया कायपि
पुष्पधर व प्राणधरपि नाप ह्लिछि-ह्लिछि ह्यतः जक
ज्वीगु । जि मचाबलय साप हे हारां घाइ ।

उगु अवस्थाय ये शहरे वतफतं न्हूपुखूसिये
दरबार हाइस्कूल छगु बाहेक मेगु स्कूल, विद्यालय छुं
छुं हे दुगुमखु । तुं छे या जिमि अजि थ्व मस्तेसं ह्यतः
जक वनाः साब हायेकल धकाः जिपि स्वह्यसितं यकाः
कविकेशरी चित्तधर 'हृदय' जुया छे यंकाः थ्व मस्तेसं
ह्यतः जक जुयाः साहु हे हायेकल थुमित आखः स्यना-
व्यु धकाः लः ह्लाये यंकल । अवलयसंनिसें जिपि मस्त
स्वह्य कविजुयाथाय छे यं वनाः सुथय सुथय आखः
ब्ववनेगु यानाचवना । कविजुया फुसंत मदेबलय मोति-
ततां जिमित आखः ग्वः ह्यतीके विद्याः आखः ब्वकीगु
जुयाचवन । उकि मोतितता जिमि यः ह्य तताजक मखु
जिमित ह्लापा आखः स्यनाव्युमह छह्य गुरुमां नं खः ।
उगु अवस्थाय मोतितता जिमियासिनं प्यदंजक थकालि
जुमानं जिपि मस्तयत आखः स्यनाबीफुह्य जुयाचवने
धुकल । जिमि मोतितताया दाजु नेपालभाषाया छह्य
अति विद्वान्मह कवि जूगुलि यानाः मोतिततां नं मचां-
निसे हे कविता चिनेगु बाबांलाः गु बाखं, निबन्ध चवये
सः गु जुयाचवन । मोतिततां यवको हे थः गु मातृभाषा
नेपालभाषां कविता, कथा-बाखं, निबन्ध, लेख चवयाः
श्रीगु खालि जुयाचवंगु साहित्य धुक्यात जायेकाथका

दीगु दु । मोतितता निहतमानीह्य जूगुलि यानाः थःगु कविता संग्रह पुस्तकया नां 'चखुंचिया सबै' धकाः तया-दिल । तर जि स्वयेबलय् ला व कविता पुचः श्री 'नेपालभाषाया सबै' हे खः धकाः समझय् जुयाचवना । मोतिततां मेमेगु नं गावकं हे श्रीगु नेपालभाषा (नेवाः भाय्) साहित्ययागु धुकूयात अभिवृद्धि यानाथकादीगु दु ।

इपिं थये खः- वि. सं. १९६० सालस 'धर्मदूत' पत्रिकाय् श्रीगु मातृभाषा नेपालभाषां चवयादीगु बाखं, निबन्ध, प्रबन्ध, कविता आदि आपालं प्रकाशित जुया-वंगु दु । ततां चवयादीगु 'मोतिमाः' (निबन्ध पुवः), 'संघ' (प्रबन्ध), 'चखुंचिया सबै' (चिनाखें मुना), 'मोति बाखंपुचः (कथा-बाखंयागु संग्रह), 'उत्पलवर्णा' (छपु बुद्धकालीन ऐतिहासिक जीवनीकथा, पूर्वजन्म-जन्मान्तरयागु कथासहित) ।

सिरपाः- मोतितताया ८० वर्ष सम्पूर्णं जूगु बुद्धिया लसताय् ततायात मोतिलक्ष्मी अभिनन्दन समारोह समितिया पाखें, नेपाल नारी साहित्य सेवा केन्द्रपाखें वि. सं. २०४८ सालस अभिनन्दन । साहित्यिक पत्रकार संघपाखें 'लोकप्रियादेवी' पुरस्कार वि. सं. २०४९ सालस प्राप्त जूगु दु ।

मोतितता नेपालभाषा साहित्यया नांजाःह्य छह्य विद्वान्, विदुषी नारी खः ।

तता उसाय् मदयाः अस्पतालय् यंकातल धकाः सुश्री नानीमंथां टेलिफोनद्वारा सूचना बियाहयेसाथं आयुष्मान् कुमार व जि अस्पतालय् वनाः स्वःवनाबलय् जिपिं हासीके मफये धुकल । अथे जूसांतबि सासः दतले आस दनि धइगु बिचारं ह्यय्नुयंक अस्पतालय् वनाः रोग ज्वीबलय् पाठ याइगु खन्धसूत्र, गिरिमानन्दसूत्र आदि पाठ यानाव्यू वनानं छुं शीप लगय् मजुल । मोति

आनन्दभूमि

तताया केहे' अनगारिका सुमना व तताया म्हाय्चा श्रीमती डा. केसरी व मेह्य उपातिका छह्यनापं स्वह्य जानाः चच्छि-चच्छि, ह्लिच्छि-ह्लिच्छि बिरामी सेवा यानादिल नं रोग लायेकाः अस्पतालं छेय् थ्वके हये मफुत ।

उकिं तथागत सम्यक्सम्बुद्धं श्रीगु कर्म थें ज्याःगु बलवान्गु वस्तु मेगु छुं मडु धकाः धंविज्याःगु धात्ये हे खः खनी । मोतिततायागु रोग लायेके धकाः उलि धितिपिसं व भन्तेपिसं चानं ह्लिनं मधात्य बिवाः यानाः सेवासत्कारयातं नापं सुयागुं छुं छुं हे शीप चलय् मजुल । अन्तय् मृत्युराजं हे त्याकाः मोतिततायात साला यंकल । उकिं तथागतं आज्ञा जुयाविज्याःगु ।

अनिच्चावत संखारा उपाद वय धम्मिनो,
उपपज्जित्वा निरुज्झन्ति, तेसं उप समो सुवो ॥ ॥

अर्थात्- थ्व संसार व्याकं हे अनित्य खः,
उत्पन्न जुयाः मदयावनीगु खः । उकियात हे मदयेका
छ्वयेफःसातिनि ज्ञीत धात्येगु सुख प्राप्त ज्वीगु जुया-
चवन ।

उपहार

- नारायणदेवी श्रेष्ठ

स्वस्वं स्वयंमगाः, अति हिसिदुह्य
वर्षं दयाः नं बैसं मवंह्य
मां भाय्घात थःत देछाया
तन मन चवन छं अर्पण यानाः
दाजुयागु थें चां ह्लि छंगु
ध्यान थ्वहे श्री मां भाय्घागु
निर्वाण पथय् थःत न्ह्यज्याकाः
च्वंह्य छ, धन्यह्य नारी धायेकाः
मडु छं इच्छा थःगु गुगुं नं
केवल मां-भाय् थकायगु सिबें
श्री मां-भाय्या सेवा धार
फक्व न्ह्याकेगु का ! जिगु उपहार !

दिवंगता मोतितता

- भिक्षु कुमार काश्यप महास्थविर

मनु गन जन्म अन मरण अवश्य । नांगां वयाः
नांगां वनेमाःगु जीवनया प्राकृतिक स्वभाव खः । श्व
नियमयात सुनानं उल्लंघन याये फेयखु । 'यथागतो
तथागतो का तत्थ परिदेवता' श्व बुद्धवचनानुसार गथे
वया अथे वनेमाःगु श्व जीवन, थुकिइ शोक यायेमाःगु छुं
अर्थ मवु । तर श्व अमृत्य मनुष्य जीवन अर्थे मदेका
छवयेगु बुद्धिमत्ता मज्ज । जन्म व मरणया द्विचय् छुं न
छुं मयासे अर्थात् मनुखं यायेमाःगु कर्तव्य मयासे मृत्यु
जुयावन धाःसा वयागु जीवन निरर्थक धयां छुं अपो खें
मखु । नयेगु, स्वनेगु धयागु पशुतसें नं नयेस्वने याना-
चवंगु दु । तर मनुखं देश, भाषा व जाति अले मां-बौयात
सेवा यानायकेगु हे परम कर्तव्य खः ।

वि. सं. १९६६ सालय पुज्य प्रज्ञानन्द महास्थ-
विरनापं कुशीनगरय् श्रामणेर प्रवृजित जुयाः अनं
तप्यंक काठमाडौं वया । अले किण्डोल विहारय् चव-
वना । उगु समय पुज्य धम्मालोक भन्ते, शाक्यानन्द
भन्ते व अमृतानन्द भन्ते चवनाबिज्यानाचवंगु खः ।
किण्डोल विहारय् चवनेगु कोथा अपो, मडुगु, छाया धाःसा
उक्त विहारय् थेरवाद भिक्षुपि, लामा भिक्षुपि व अनिपि
दुगु जुयाः जिपि श्रामणेरपि किण्डोलविहारय् द्वाहां
वनेगु थाय् छतें जक दुगु थाय्, वनेमज्जुगु थाय् खालि
चवनेगु व छनेगु थाय् जिपि चवनाचवनेगु जुयाचवन ।

नेपालय् महायान धर्म दयाचवंगु खः तर थेरवाद
लोप जुयाचवंगु अवस्थाय् पुज्य भन्तेपिनिगुपाखें थेरवाद
बुद्धधर्म शुरुवात जुयाचवंगु खः । उगु बखतय् अमृतान-
न्द भन्ते लंका बिज्यानाचवंगु अवस्थाय् वस्पोल संजुथ्री
पर्वतस्थानय् धर्मदेशना लच्छियंक यानाबिज्यात । वस्-
पोलया उपदेश न्यनाः अधिकांश श्रोतागण प्रभावित

जुल । काठमाडौंयापि जक मखु पिनेपिनेयापि श्रोता-
गणपि वयाः विशाल जनसंख्या मुंबइगु । अननिसें
किण्डोलविहारय् नं धर्मश्रवण याःवइपि भीड जुइगु ।
बौद्धजनपि वयाः धर्मसाकच्छा याःवइगु ।

उगु हे बखतय् उपासक उपासिकापि न्यंबइपि
मध्यय् मोतितता नं बाखं न्यंबइगु जुयाचवन । अवलय्-
निसें मोतितताया परिचय दुगु जुल । जिमिगु छेँ पात्पा
तानसेन, जिमिसं बाखं कनेगु अवस्थाय् भाय्वइगु,
बाखं सिधल धायेवं भाषासम्बन्धी सतर्क यानाः जिमित
भाषासम्बन्धी ज्ञान विइगु । भाषासम्बन्धी ज्ञान नं
जिमित दयावल ।

पुज्य अमृतानन्द भन्तेयात नं जि स्यूगुकर्यं भाषा-
सम्बन्धी यक्को हे ज्ञान बिउगु खें जि बोलाक स्यू ।
उलि जक मखु पालिभाषा नं भन्तेपिके स्थनाकयादीगु
तथा थेरवाद बुद्धधर्मनं । वय्कःया नेपालभाषा साहित्यय्
जक मखु, थेरवाद बुद्धधर्मय् नं तःधंगु देन दु । धर्म-
सम्बन्धी किताब व स्वस्येलाःगु लेख नं चवयादिल तथा
थःगु दैनिक जीवनय् नं थःगु धार्मिक व भाषाय् न
वय्कलं जीवन अर्पण यानादिल । वय्कः नैतिक, व
सदाचारय् चवनाः शीलपालन यानादिन । साथ-साथय्
ध्यानपाखे नं वय्कःया विशेष रुचि दु । वय्कःया थःत
फुसत दुगु अनुसार बेलाबखतय् विषयना शिविरय् नं
चवनादी । दान धर्मय् नं वय्कलं श्रद्धा तयादी । थम्हं
हनेबहःपि भिक्षुसंघपिनिप्रति वय्कःया तःधंगु श्रद्धा दु ।

उकिं वय्कः मृत्यु जूसानं तश्वर शरीर मदया
वंसानं 'नाम गोत्रं न जिराते' वय्कलं यानायकूगु क्रिया
कार्यं नाम गोत्र गबलें मदया वनीमखु सदां स्मरण जुया-
चवनी, सदां दयाचवनी । 'मरणन्त हि जीवितं' जीवित
मरणं हे अवशान जुइ ।

मोतिततायात निर्वाण प्राप्त जुइमाः । ●

जि तःमांयात खं ल्हाये मखन

- डा. केशरीलक्ष्मी

जि इजराइलया सेफाईम धयागु थासय् छगू प्रोप्रामय् वनाच्चनागु । अन हे प्रकस्मात् 'तःमांयात ट्रीक जुल' धंगु खबर वल । जि ला सिमां कुतुवःह्य थें जुल । जि ग्रयाये थय्याये मसिल । जि गय्यानाः तुरुन्त नेपाः थय्केगु धंगु हे छताजक जिगु मनया तान्द्रा जुल । जिगु मन भाराभारा मिनाच्चन । जि तःमांया ल्वाः खनी ला मखनीला धंगु खं जिगु मन छटपटे जुल । आकुल-व्याकुलगु मनयात चिनाः थः लिहां वनेगु व्यवस्था मिलय्याना ।

तःमांयात ल्वाचं कयाः प्यन्हुलिपा जि नेपाः थ्यन । विमानस्थलं सरासर हे वीर अस्पतालया न्यू क्याबिन नं. २१ स वनाः खाताय् स्वतुलाच्चंम्ह तःमां-यात 'जि वयेधुन तःमां' धयाबलय् जितः म्हसीकाः मुसुहुं ह्लिलादिल । जिगु मन स्वकु थाहां वल । आः जि तःमांयात बांलाक सेवा यात धाःसा रोग लायेके फंला धंगु आशा न खन ।

चच्छि जि अस्पतालय् बिरामीया प्रकृति स्वस्वं च्वना । छकः छकः सामः ततःसकं वंगु, छकः छकः ताये हे मवयेक क्वहां वनीगु । जिगु मन टुक टुक ज्वीगु । कन्हेखुन्हु सुथय् डाक्टरसाहेबपि चाःह्य वल । वय्कः-पिसं पाइप तथाःसां नकेमाल, सेलाइन जक बियां मजिल धयादिल । अले तःमांयात थ्व खं ध्वाञ्चीका बियाबलय् वय्कलं (मानेजुल) खं न्यनादिल । न्हागु खं व ज्याय् नं समझदारी दुम्ह तःमांनं डाक्टरयात ह्लासं पाइप दुछ्वयेकेत थम्हं कथं पाइप घुतुकाः बांलाक सफल यानादिल । अले जि सिरेज्जं छ्वालुगु रसत (के), तर-

कारी, दुब) आदि त्वंकेगु सुरु याना । थये नकेगु सुरु जुसेलि वय्कःया ल्वाय् हिलावल ।

थ्व ल्वाचं कसानिसें वय्कःया जवगु ह्लाः व तुति संके मफु । छचनय् देयागु न्ह्यपुइ नसा च्बुनाः हि प्याहां वयाः ल्वाय्छ्वंगुलि जूगु खः । थ्व खें सिटि स्वयानिग यानाःलि स्पष्टरूपं सीदत ।

थ्व ल्वाचं कयाः प्यन्हुलिपांसिं भवा भवा यानाः ल्वाय् लायावल । भाषाया पासापि व थःथितिपि यक्व स्वःवयाच्चं । भवा भवा यानाः वय्कलं खं ह्लायेगु कोशिश यानादिल तर पांश्चीके मफु । भवा भवा यानाः ज्वनाः फयतुकेनं फयावल । डाक्टरया भनाइकथं थ्व बोली लिपा स्पष्ट ज्वी तर जवगु ह्लाः व तुतिजक बांलाक सनीमछु धाल । थये भवा भवा पांमश्चीकसां वय्कलं खं ह्लायेगु कोशिश यानादिल । वय्कःया गुलि खं धायेगु दु ज्वी तर धाःगु खं सुनानं थ्वीके थाकु अले थये खं मश्चीव वय्कलं नुगःमछिकाः ल्वाबि स्वःस्त्रः वयेका-दी । थुगु प्रकारं सिंचयान्हुया दिनय् वय्कःया अवस्था यक्व बांलात । ह्लि ह्लि घौछि निवौ नं फयतुनाच्चनेगु यानाहल । थुगु अवस्थाय् वय्कलं यक्व खं धायेत सना छू अभाग्यवश थ्वीके मफुगुलि वय्कलं दिक्क चायाः ऊं ऊं धकाः देयागु ह्लाः ववस्वानाः तहं नं चायाछू । मिहां नं ल्वाबि हायेकाछू । जिगु मनमनं अथे छाय् हथाय् चायेगु २-४न्हु लिपा बोली स्पष्ट जूयाहे वइ अले खं थ्वीकाः खं ह्लायेगु बेश ज्वी भाःपाः वय्कःयात तकलीफ जुइ धकाः खास खं मह्लाका । थुगुहे समये डाक्टर नं आः छेय् यंकूसां जिल । छेय् निभाः पाकाः

मालिस याकातल धाःसा ह्लाःतुति याकनं संके फयाधं
धयादिल । उकि छेय् यंकाः गनतये धइगु सल्लाह यानाः
बन्दोवस्त मिलेयायेगु स्वयाः मेगु छवाः अस्पताल्य
तयाः छेय् हयेगु धइगु बिचाः यानाच्चवना ।

कुमाःया घःचाः चाःह्यूर्थे हिलाच्चवनीगु थ्व
प्रकृतिया नियमकथं जियावयाच्चवंगु तःमांया त्वय् झि-
खुनु (१६ दि) दुखुनु हानं होस मदयावन । छन्हला
निघौ (२ घण्टा) जक होस मदयाः हानं होस दत ।
तर कन्हेखुनु न्हिनसिया निताः इलय् होस मदुसैलि हानं
होस वयेमफुत । जिगु नुगः साप खवल । डाक्टरं धाःगु
कथं तसकं बुढीपिन्त हानं 'दोथो स्ट्रोक' जुल धाःसा
स्वाइमखु धयादीगु खे लुमनाः झन मन भारा-भारा
मिन, नुगः तयां तयेमजिल । गय् याःसा जी धइगु डाक्टरं
नं अनेक कोशिश यानां चवंगु दु तर यायां मज्यू यायां
मज्यू छन्ह वन, निन्ह वन झिन्ह नं वन शरीरया अङ्ग
फुक ठीक जुयाच्चंसां होस वहे भवल । अले छव्वलं शरीरे
चि (Sodium) यागु मात्रा मगात धकाः वासः यात ।
छन्ह. मिखा कनाहल, शरीर तसकं कमजोर जूगुलि
छुं यायेमफु छकः निकः मिखा कनेसम्मजक फु । शरीर-
यागु अवस्था तसकं कमजोर ज्वीधुंकल, खे ह्लायेफुगु
अवस्थाहे मजूल । झीसं धाःगुयात मिखां भाय् यायेसम्म
फु छुं लिसः बीमफुत । थथे छन्ह निन्ह भचा भचा मिखा
कन अनंला मिखा नं कने मफयावन । झीसं धायेवल्य
वय्कलं दुने चाःथे च्वं । झोयागु स्तोत्र ब्वनेवल्य
वय्कलं खवाः चकंक तयादी अले गनं म्हय् स्याःसा खवाः
ह्युंसे तयादी थ्वहे इशारां जक सीकाः वय्कःयात
छिकाबीगु कोशिश याना । हानं जि तःमांनाप खे ह्लायेगु
अवस्था हे भवल, जिगु मन झन-झन खवल । तःमांनाप
खे ह्लाये खनीगु आश मदयावन । तःमांया नं मनय् छुं दु
सुनानं न्यने मखन । वय्कःयात रोगं कयाः पीन्ह
(४० दि) दुखुनु चाह्लसिया निताः इलय् थ्व अनित्यगु
शरीरयात तोतादिल । जिगु नुगः खवःगु खवलं, खवःगु
खवलं । आः जि तःमांनाप गबले खे ह्लाये मखन ।

मोति गन तयेगु ?

- नातिवज्र

मोति धैगु	यक्वसियां
व्वयेत खः	मिखां माःहनाः
स्वैगुं मिखाय्	च्वंगु दु ।
म्हय् तयाः ।	जिगु मिखाय् नं
जि गबले	जि पने मफयेक
व्वये मनं ।	सुलुक्क पिज्वःगु
थ्व ख्यलय् वयाः	मोति
छगः मोति	जिगु ल्हाःतय्
अय् नं	हानं
जिगु नुगलय्	दुसुकातैगु दु ।
स्वचानाव्यूगु दु ।	छाय् कि न्हावलें
थौं	जिके
वहे मोति	दैच्वनेमा धकाः ●

मोति छ !

- प्रमिला वज्राचार्य

मोति छ	म्वानाविल ।
मोति जुयाः	सम्मान जुयाः
म्वानाविल ।	म्वानाविल ।
युगंयुग जुयाः	इतिहास जुयाः
म्वानाविल ।	म्वानाविल ।
जुगांजुग जुयाः	जि
म्वानाविल ।	हानं आः
मिसांया	सुखावतिया
इज्जत जुयाः	खे च्वये म्वाःल । ●

मोतिनिनिया नाम्य.....

— अष्टमुनि गुभाजु

धर्म, भाषा, साहित्य, संस्कृति व राष्ट्र छगुलि नुगलय घाना: जिवं फत्तले सेवा यानाज्ञा:ह्य, शीसं गर्व यायेथाय दुह्य, छह्य व्यक्ति खया: नं संघ समानह्य; नेपालभाषा परिषद्या छह्य जन्मदाता / मां समानं, बी समानं जुधा: ज्यूता:छि सेवा यानाज्ञा:ह्य छह्य ख: शी कविकेशरी चित्तधर 'हृदय' ।

अज्या:ह्य व्यक्तित्वया केहेसां मानं थें थ:ह्य दाजुया सेवा यानादीह्य ख: विदुषी मोतिलक्ष्मी उपासिका । चित्तधर 'हृदय' मडुसेलि नेपाल ऋतुपौ मार्फत् परिषदय स्वापू द:वन । चित्तधर 'हृदय'या शोकसमाय जि 'हृदय कुसुम व पद्य निकुञ्ज' निगू सफू ज्वना: वना । मुनाच्चंपिन्त इके बिल । इनाबिया । उतौनिसें जि मन हे थात । न्ह्यागु सकू पिहां व:सां इइउं वया-च्चना । भावनात्मक रूपं, व्यावहारिक रूपं आपालं खें जुइबलय खेंया खेंय सन्दर्भ हना: जि घायेलात- 'छि छह्य दत्तले, ... छह्य दत्तले थ्व 'नेपाल ऋतुपौ' गबलें विकेमखु ।' स्वांयापुह्लि व न्हूदें ल्या: निगू व वहे दिनय पिकाये । मेगु निगू सामान्य दिनय । अये हे यानाच्चना, दंय प्यंगू ल्या: पिथनाच्चना । फणीन्द्र गुरुजु लिसें जिम्सं निरन्तरता बीत स्वस्वं वना । छाय् थें मस्यु- मोतिनिनि गुबलें गुबलें मस्तयत् थें माया याना-छु । जि वय्क:या चित्तय मत्वय्क छुं मयाना ।

वय्क:या पत्रिका बिइ धका: साप धन्दा । विज्ञापन उस्त वइगु मडु । मिया: दां उठय्यायेगु अं खेंहे मडु, थज्या:गु अवस्थाय वय्कलं हे मगा: मचा: स्वयादी थ्व नं यवबस्यां स्युगु खें मखु । जिम्त ध्यबा त्यासा बियादी- प्रेसय पुलेत । तर व ध्यबा पलेसा गुबलें

कयादीगु मस्यु । थुकथं जुजुं- छह्य फणीन्द्र गुरुजुयात ज्योति भवनय मणिहर्ष साहुलिसे खें ह्याके छवयादिल पत्रिकाया बारे । वयां न्ह्य: वय्कलं फोनय खें ह्याना-दीगु जुयाच्चन । थ्वं खर्चं मणिहर्षसाहु मार्फत् वल । छुं भवा ह्य हलुका जुल । थुकथं भाषाया निम्ति, परिषद्या निम्ति थ:गु हे गच्छें चा:थें आपालं ज्या यानाछु व यववसिनं सखे सिहे मस्यु ।

ह्योजक खें ल्हायेगु तर खें थें ज्या नं यायेगु धाइह्य वय्कलं थ: दाजुया स्मृतिअंक 'शी' पतिइ चवयादीगु छुं इव: जित: लुमनाव:- वय्कलं थये चवया-दिल-

य:दाइS.. आ:जि छु पाये !

आ: जि छित: छुं यायेगु मन्त, ल्यं दनि मिखां ल: छायेगु जक । थ्व लखं छिगु प्याय्चा: लनी ला ? व नं जि गये धाये फइ ।

थ्व लखं बरु पुखुवा दयेका: भाषा, साहित्य, संस्कृति व सभ्यता आदि थुकी लाला कायेके फ:सा छिगु प्याय्चा: लनीला मस्यु !

दु:खिनी

मोतिलक्ष्मी

मोतिनिनि अये हे यानादिल । थ: दाजुया महा-काव्य 'सुगत सौरभ' बुद्धजीवनी आधारित सफूया निगूगु संस्करण पिथनादिल । मानवव्यायशास्त्र, ययात्युपाख्यान, हृदयया अंकार, चित्तया चिन्तना: हृदयया रचना' पिकायेके बियादिल । थ:गुहे सफू 'मोति बाखं पुच:' पिकायेके बियादिल । 'बखुं चिया सबंय'

मानन्दभूमि

थम्हं हे पिथंकादिल अथे हे केशरीलक्ष्मीया (वय्कःया न्ह्याय्चा) 'चतुमधु' सफू पिक्कायेकादिल । थुकथं वय्कःपाखें मदिवक ज्याखेंत याका हे चवनादिइगु इवल्यु नेपाल ऋतुपौ मदिवक पिथनेत थुकिया लागी ६०,०००।- छक्कः, ४०,०००।- छक्कः यानाः छगूलाख दां अक्षय-कोष नीस्वनादिल पत्रिकाया निर्मित । सुनानं मसीक घडथें यानादीगु उगु ज्या यक्व लिपातिनि मेपिसं सिल । न्ह्यागु छगूजक याःसां ह्यापां बाजं थाकाः तारिफ कायेपाःपि व अथे सःपि जक महान जुइगु समाज्य मोतिनिनिया आत्मनिसेया सेवाभाव अतिकं उत्कृष्ट तायेका । थम्हं छु यायेमाः थें तायेकादिल व यानां त्वःतादिइगु बानिह्य मोतिनिनि थम्हं यानागु ज्या गळें बय्बय् यानामदिउ । अथे याये मयः वय्कःया ।

उत्पलवर्णा व मोतिनिनि

मोतिनिनिया छपु जातक बाखनय् आधारित उत्पलवर्णा स्थविरायाबारे बाखं चवयेगु बिचाः वयेका-दिल । छगू यायां निगू यायां सफूत स्वस्वं झाल । छुकी छुकी उत्पलवर्णया बारे खें दु व फुक्क मुनः अध्ययन संकलन यायेगु इवल्यु वय्कलं जितः आनन्दकुटीइ छवयादिल । जि वनाः कुमार भन्तेलिसे खें ह्याना । 'बुद्धकालिन श्राविका चरित' अमृतानन्द भन्तेनं अनुवाद यानाः पिथनादीगु सफू चवनाः लिहां वया । व ला मोतिनिनियाके हे दुगु जुयाचवन । लिपा जि स्वये हया । मोतिनिनि व बाखंका धकाः च्वच्चं छगुलि सफू जुल । तःपें जुल । छापय् यायेत बियादिल । छापय् यानायंका । व सफू छगू बौद्ध साहित्यया नमूना हे जुयाः पिहां वल । आनन्दकुटीविहारया अस्थिधातु जात्राय् उगु सफू पवनाः यंकाः बाजंखलःतय्त इनाबिया । अथे बिइगु

धालकि वय्कः साप लय्तायाः बियादीह्य खः ।

'शारदा'कालिन बाखंच्चमि मोतिनिनियात ह्यापांह्य बाखंच्चमिकथं समालोचक भाजु इन्द्र मालीं वसु सहित न्ह्यव्याव्यगु दु । 'धर्मदूत पत्रिकाय् वि. सं. २००१ सालय् श्रीमती एम. लक्ष्मीया नामं 'लें' नांयागु बाखं पिदंगु दु । * 'पौ' बाखं स्वयां निर्दे न्ह्यः पिदंगु 'लें' याखं निश्चयनं ह्यापां पिदंगु बाखं खः । बाखंच्च, चरित्र चित्रण, पात्रविधान, सन्देशया त्याखं नं 'लें' बाखं च्वन्ह्याःगु खनेदु । बुद्धधर्मया परिवेशय् सृजना जूगु खःमां 'लें' बाखनं उगु ईया सामाजिक परिवेशयात वांलाक प्रतिनिधित्व याःगु दु ।** थुकथं वय्कः नेपालया ह्यापांह्य बाखंच्चमि नं खःसा बुद्धधर्मया ह्यलय् वय्कःया विशेष देन दु । 'संघ' प्रबन्ध सफूर्ति (१०८० ने सं.) थ्व खें स्पष्ट याःसा धर्मोदयनाप, धर्मदूतनाप ह्यापांनिसे ववातुगु स्वापू दुह्य वय्कः तस्कं अध्ययनशीलह्य खः । वय्कःयाके पालिभाषा, संस्कृत भाय्या वांलाक अध्ययन दुगुलि आपालं बुद्धधर्मया अध्ययन यानातयादीगु दु । वय्कःया 'मोतिमाः' सफू (निबन्ध संग्रह २०१४ वि. सं.) स्वल धाःसा थ्व खें प्रष्ट जूवइ कि मोतिलक्ष्मी उपासिका छह्य धातथेंह्य उत्कृष्टह्य उपासिका खः । नांजकया मखु । सफू, पत्रिका, लेख, रचना, बुद्धधर्मया विषयय् जक सीमित मजुसे वय्कः विविध ह्यलय् थम्हं फुगु सेवा यानाचवना-दीह्य व्यक्तित्व खः ।

नेपालभाषा मिसाखलःया ह्यापांह्य अध्यक्ष (अस्थायी समितिया)/नेपालभाषा परिषद्‌या मू-दुजः / कोषाध्यक्ष, विपश्यना ध्यानया छह्य ध्यानी, व्यवहार कुशलह्य / संघभावनाय् लीनह्य । मखुगु खें जुलकि

* पुलं कसि : न्हूगु दापु; इन्द्र माली-पृ. ६५ (१११७)

” ” ” पृ. ६६

सुम्क चवने मफुम्ह, । उदारचित्तम्ह वय्कःया हानं प्रकाश
जुइत्यंगु सफू दु- 'धौबजि' । थुगु सफुति नं मोतिलक्ष्मी
उपासिका छम्ह धार्थेम्ह उपासिका खः, बुद्धधर्मया
ज्ञाता खः, विदुषी खः धंगु सिइव । अज्याःपि महान्
व्यक्तित्वपनिगु गुण प्रशंसा यायेगुलि नं प्रीति सुख प्राप्त
जुयाः भिगु गतिइ लायेफु ।

अज्याःम्ह व्यक्तित्वया न्ह्यःने चवनाः ज्या यायेगु
व परिषद्, नेपाल ऋतुपौया बारे सहलह व्याकाः दुःख
सुखय् हवये-हिले याये नं । गुवल्ले खँया खँय् परिषद्द्या
पवीय भारं मुक्त जुइथे खँ ह्लानादी वय्कलं । अयसा जि
नं म्हालंका धयाबी जि । जि ह्लिलाचवसां जि तहं पिहां
चइगु निर्नि स्यू । गुवल्ले ला म्हुतुं म्चायेक छु छु धाये
वइ थें मस्यु- वय्कःया सिखाय् हवबि जायावइ । व
हवबि जिगु नुग तज्याइ थें जुइ । वय्कःया हवबि बँय्
लातकि जितः तःधंगु पाप लाइ धकाः ग्यासे वइ । हवबि
सिखाय्सं दुसुकेबिइ । जितः सुनानं अपमान यातकि
निनिया चित्त हवइ । जि हवयेवयेव निनि थये धयादी-
"श्व क्षण छंगु निम्ति परीक्षाया क्षण खः । छ धर्यं
यानाः न्ह्याःजक वनेमाः छन्त अले छुकिं पने फइमखु ।
जिगु हाहाकारगु विक्षिप्त मन प्वःचिकेत बुद्धकालिन
खँत न्ह्याथताविइ, जि मन लुधकः लिहां वये । थुकथं
जिपि छम्ह सेम्हसिया न्ह्यःने मस्त थें/ त्वाये नं, हाले नं,
लयात्ताये व तंचाये नं । हवये व हिले नं नं । जिगु ला
वय्कः प्रेरणाया स्रोत खः । विपत्तिया आधार खः ।
धर्यं व साहस खः । जिगु आत्मबल हे खः वय्कः ।
जि न्ह्यानावयाचवनागु लंपुइ जितः आपालं लंपेथ्याःतसें
पनेत कुतः जू । जिगु मन विचलित नं जू । सुम्क संन्याः
वयेकाछवये थें मन जू । छाय् थें मस्यु अक्सर थये
जुइगु अवस्थाय् मोतिनिनिया न्ह्यःने पयतू वने । च्या
वने, अले छगू छगू योयां खँ ह्लान्ना वने, समस्या पूति

जुजुं वनी ताबेतलिपा जि शान्तगु अवस्थाय् लिहां वये ।
थौं अज्याःम्ह निनि न्ह्यःने मन्त । आखिर संसार अनित्य
खनी ।

ध्यावःगु चित्तधर सिरपाः ११ ६, विइगुया
ज्याखँय् जुजुं ने. सं. १११६ कौलागा दशमीकुन्हु सभा
ववचायेकाः बहनी दुस्वयावयागु मोतिनिनियाथाय् जिपि-
फणीन्द्र गुरुजु, पूर्णकाजीदाइ, मंगलदेवी व जि । कंसकुन्हु
जवपाखेर आचाकलि गायाः अस्पताल यंकूगु जि मस्यु ।
लक्ष्मीपूजाकुन्हु नापलाःम्ह 'कल्पित'दाइनं धयाः सिल ।
तुरुन्त हे अस्पताल वना । न्वेतुया । जितः स्वयाः
परिषद्, हिसाब, आदि छुं छुं जक धाःगु खँवः त्याजी मेगु
त्यामजी । अयसां ताकं ताकंसां थूथे यानाः खँह्लायेगु ।
लिपा अर्थे न्वँवाये मफयावन, मिखा नं कने मफुत ।
सास छगूजक दिन थेंज्याःगु अवस्थाय् जूसां परिषद्द्या
त्याःचाः सिधल धकाः न्यके दःसा ज्यू' धंगु त्याखं
फणीन्द्र गुरुजु व जि परिषद्द्य चवनाः हिसाब यानाः
मूधुकूया त्याःचाः छिथाय्तकयागु ववचायेकाः अस्पताल
वना, २०५३ मंसीर ३० गते । फणीन्द्र गुरुजु व लिपा
जि नं त्याःचाः सिधल धकाः न्यका । उकुन्हुया हे चाहे
मोतिनिनि श्व संसार त्वःतादिल ।

सुथह्लापां केशरीततां फोन यानाहल । काय्चां
खबर बिल । छुं भना ई वाताहां, छुं धाये मफु । याये
नं मफु । परिषद् छगुलि चाःह्यु वल । दनाः ह्लिकं छकः
यानाः व्वावना । अन्तिम दर्शन याना । स्वांमाः छमाः
ववचायेका । फियांफी मफुत, हवयेवल । स्वन्हुन्हुः नं
लंय वनाच्वेच्वं हे छु छु खँ लुमनावयाः मन खुलुखुलु
मिनाः हवये वइथें जूल । वयां लिपा नं आपालं हवये-
धुन । कुंमि घुत्का जूसां माःगु ज्या यानाः सनाः वना ।
चित्तय् छु जुयाचवन व जि हे जक स्यू । स्वंत कने ?
मतिइ छगू मेगु खँ लुपाचवन- "नेपाल ऋतुपौ छिगु

ज्युताःछि पिहां बल । छि मदुसां, जि मदुसां नं पिहां
 वद्गु यानाथके धुंकल छि । छुं ई जि स्वये स्वायेक
 जितः अःपु जूसां जिगु वचन जि बँय लाकांगु मडु ।
 सन्तोष ला यायेथाय दु, अथेसां चित्तं मेगु हे धयाच्वन-
 यायेमानिगु यक्व ज्या दनि, छिगु वचन पूमवंनि । अन्नं
 भचा ई पियाच्वने मानि । उकिं जि छितः ..... मोति-
 निनि ! अद्दाञ्जलि बोमखुनि । छितः स्वःगु अद्दाञ्जलि
 बिइत जिके मेगु हे छुं दनि । व ई वयेवं तिति जिगु
 ह्लाःतय छितः छायेत छुं दइ - अले अवश्यं छाये, व
 अद्दा-स्वां, जि स्यू- छिगु पालिइ लाइ, छि न्हात्थायं
 हे च्वनाच्वंगु जूसौ । विश्वास दु, उकिं हे थुलि च्वयेफुगु
 खः । उफ् ! नुग गुलि कमजोर खनि । अर्थे ह्गनी थें

१११७ थिलागा ७ बुधवार ।

जुइ यः खनि ।

मोतिनिनि ! जि छिपाखें तापाक्क वनागु मडु ।
 थः यस्सें ला तापाये नं मखु । छि परिषदय् सदां दइम्ह
 खः । जि नं दनि । परिषदया गनं छथाय् अले सुयागुं
 ख्वालय् जि छिगु प्रतिविम्ब खना । आनन्दभूमियागु खें
 छितः धाये मखंगु, केशरी ततायात धयागु दु, खें पूवंगु
 दु । मोतिनिनि ! जि परिषदय् दुसां थोंकह्लय् स्वयम्भूइ
 आनन्दकुटीविहारया 'आनन्दभूमि'इ तक छकः वना-
 च्वना । माल धाःसा सः छकः बिधादीसा ज्यू । जि
 थ्यंकः वये । छि छुं घन्दा कयादीम्वाः । आनन्द ध्यानय्
 च्वंच्वनादिसैं । न्हागु माध्यमंसां जि छियाय् वयाच्वने ।
 थोंयात बिदा मोतिनिनि, नमस्ते !”

लगं, दलाछि, यें ।

चय्च्यादंया मोतिनिनि !

- मंगलादेवी वज्राचार्य

चय् च्यादँ वयंगु बैस खयाः नं
 धुकुमुकु धायेक कोथाय् फयतुनाः
 भाषा, धर्म व साहित्यया
 सभा न्यायेका च्वनिह्य निनि ।

परिषदयागु नुगःचु खः छ
 हःपाः बियाः ग्वाका च्वनिह्य
 मिसाखलःया नकि छ ह्हापाया
 सकसियां प्रेरणाया श्रोत निनि ।

न्हावले वंसां मुसुमुसु काःह्य
 सकसितं माःथाय् तया च्वनीह्य
 ज्ञानगुणया खें न्यंके दयेवं
 ई वंगु हे मचाइह्य निनि ।

सकसित मुंकाः हिटर च्याकाः
 थःगु ह्लाःतं च्या त्वंके माःह्य
 धर्म व भाषाया मोति खः छ
 चय्च्यादंया छ यःह्य निनि ।

दानय् धाःसां ध्यानय् धाःसां
 मडु मुं छ थें ग्यंह्य थन
 धन-जन आपालं दुपि खनासां
 छति त्यागि मेह्य मखं ।

मोतिनिनि छ जिमिगु निमित्त
 हःपाः खः अले शक्ति नं खः
 ज्ञान नं खः ज्यान नं खः
 दिव्यमिखाया जः हे छ खः ।

५

‘मोति मन्त’या नॅन्याः सलं

जिगु नुगलय् त्वःगु पल्पसा

- दुर्गलाल श्रेष्ठ

खः, वन खः थौं, मोति वयाः वन,
वैगु सिधल ज्या ‘वय्-वन्य’या,
लुँया मसीं हे भललल खय्कं
सही तया वन ‘वय्घुन’ या ! 1१।

ख्ववि हे वःसां ख्वल घाय्मत्य वा !
मखु, जि सतोसत् ख्वैगु मखु,
ख्वैगु जि खःसां, थुकिया अर्थ
मृत्यु मयः जि घैगु मखु ! 1२।

ख्युंगु थ्व लँय् आः आलमत-पं थें
धिसिमिसि घाःगु थ्व मृत्यु थनाः
मोति लिहांवन, थःगु उकी हे
पाल्चा मत थें कीर्ति प्यनाः ! 1४।

मृत्यु, व नं थुलि दुकुलुगु मृत्यु
येवं तुं गय् दैगु अर्थे ?
मृत्यु गुगुं थुलि घन्य गनं जुइ
मोति मजूसां मोति गथे ! 1३।

वीगु मिसां गुगु काय् खः, म्हाय् खः
भीत विद्या छुं थक्य मफुसां,
सुं सौभाग्यवतीं वी मफुगु
मोति विद्या वन मोति ततां ! 1५।

१११७ थिलाथ्व ६

थःगु अय्दं वयंगु बुद्धिया लसताय् जूगु अभिनन्दन समारोहया मुँज्या नकि कवयित्री मय्जु नारायणदेवी
श्रेष्ठलिसे अभिनन्दित मोतिलक्ष्मी उपासिका / नापं छहा मचा अन्तपमुनि वज्राचार्य ।

वीर्य गतिविधि

आनन्दकुटी विहारको विभिन्न कार्यक्रम

२०५३ पुष १०, काठमाडौं-

आनन्दकुटीविहारमा प्रत्येक पूर्णिमाका दिन हुंदै आएको मासिक बुद्धपूजा यही पुष पूर्णिमाका दिन पनि सम्पन्न भयो । भिक्षु अनिरुद्ध महास्थविर (भिक्षु उपसंघमहानायक) समक्ष बुद्धवन्दना, शील प्रार्थना भई शुरु भएको उक्त कार्यक्रममा भिक्षु कुमार काश्यप महास्थविरबाट धर्मदेशना गर्नुहुँदै भन्नुभयो- 'हामी शीलवान हुनुपर्छ, मात्र प्रार्थना मात्र गरेर केही मलसब हुँदैन त्यसलाई मुष्यतः व्यवहारमा लागू गर्नुपर्छ तब मात्र हामीले बुद्धको धर्मसंघमा केही गरेको सफल हुन्छ ।'

नियमित रूपले आनन्दकुटी दायक सभाबाट भिक्षुसंघ, अनगारिकासंघ तथा उपासक उपासिकाहरूलाई प्रदान गर्दै आएको भोजनदान पनि गरिएको थियो ।

त्यस्तै २०५३ पुष ११ गनेका दिन दिउँसो १ बजे यहाँकै सभाकक्षमा अमृत बौद्ध परियत्ति शिक्षाको पुरस्कार वितरण समारोह श्रीलङ्काका महामहिम राजदूत जे. सिधेको प्रमुख आतिथ्यमा भिक्षु अनिरुद्ध महास्थविरको सभापतित्वमा सम्पन्न भयो । सो कार्यक्रममा श्रीलङ्काको तर्फबाट आनन्दकुटीविहारलाई आवश्यक चतुप्रत्ययको निम्ति आर्थिक सहयोग भिक्षु कुमार काश्यप महास्थविरहस्तै हस्तान्तरण, संघाराम भिक्षु तालिम केन्द्रलाई र अन्तर्राष्ट्रिय बौद्ध पुस्तकालयलाई केही पुस्तक पनि सहयोगस्वरूप प्रदान गर्नुका साथै

परियत्ति शिक्षामा प्रथम, द्वितीय, तृतीय हुनेहरूलाई पुरस्कार तथा उत्तीर्ण विद्यार्थीहरूलाई प्रमाण-पत्र प्रदान गर्दै आफ्नो अमूल्य मन्तव्य पनि व्यक्त गर्नुभयो ।

मन्तव्यको क्रममा परियत्ति शिक्षाको महत्त्व, उद्देश्य र आवश्यकता बारे भिक्षु सुदर्शन महास्थविरबाट आफ्नो मन्तव्य व्यक्त गर्नुभएको थियो भने छात्रहरूको तर्फबाट उक्त शिक्षा ग्रहण गरेपछि भएका अनुभवबारे विजय मानन्धर र विकास मानन्धरले आ-आफ्नो भाव अभिव्यक्त गरिएको थियो ।

मैत्री शिशु विद्यालयका संस्थापक तथा प्रधानाध्यापक न्हुच्छेबहादुर वज्राचार्यले पनि यस्ता सभा समारोहमा मात्र बोलेर हुँदैन कामैले केही गरेर देखाउनु पर्ने कुरामाथि प्रकाश पार्दै आफ्नो मन्तव्य व्यक्त गरिएको उक्त कार्यक्रममा परियत्ति शिक्षाका प्रिन्सिपल भिक्षु धम्मसूतिबाट धन्यवाद ज्ञापन गरिएको थियो ।

ग्रुप A र ग्रुप B गरी दुई समूहमा विभाजन गरी संचालन गरिएको उक्त कक्षाहरूमा ग्रुप A बाट प्रथम हुने रोजनी मानन्धर, विम्ब तुलाधर द्वितीय र विनिता तुलाधर तृतीय हुनुभएको थियो भने ग्रुप B मा अश्विका मानन्धर, कुसुम मट्टराई तथा संदीप मालाकार क्रमशः प्रथम, द्वितीय र तृतीय भएको थियो । सो पुरस्कार वितरण समारोहमा पुरस्कार तथा प्रमाण-पत्रको लागि श्रीमती विमला वज्राचार्य तथा अन्यबाट पनि सहयोग प्राप्त भएको थियो ।

अमृत बौद्ध परियत्ति शिक्षालयका विद्यार्थीहरू

रेजिना ताम्राकार, मञ्जु लामा, ग्रणु तण्डुकारबाट सांस्कृतिक कार्यक्रम पनि प्रस्तुत गरिएको सो कार्यक्रममा आनन्दकुटी विहार गुठीका सचिव भिक्षु पञ्जामूर्तिबाट स्वागत भाषण तथा कार्यक्रम संचालन गर्नुभएको थियो।

महापरित्राण सम्पन्न

२०५३ पौष १४, काठमाडौं -

आज श्री ५ महाराजाधिराज बीरेन्द्र वीर विक्रम शाहदेव सरकारको ५२औं शुभजन्मोत्सवको उपलक्ष्यमा यहाँको आनन्दकुटीविहारमा महापरित्राणपाठ सम्पन्न भयो। उक्त परित्राणपाठ समारोहमा श्री ५ महाराजाधिराजको दीर्घायु एवं मंगलमय कामना गर्नुका साथै अखिल नेपाल भिक्षु महासंघका अध्यक्ष भिक्षु कुमार काश्यप महास्थविरद्वारा मंत्रबन्ति बाली उद्घाटन गर्नुभएको सो समारोहमा भिक्षु अनिरुद्र महास्थविर समक्ष शील प्रार्थना गरिएको थियो। अन्तमा भिक्षुसंघ, अनगारिकासंघ एवं उपस्थित उपासक उपासिकाहरूलाई विहारकै तर्फबाट भोजनदान पनि गरिएको थियो।

त्यस्तै यही पौष १५ गतेका दिन ज्ञापामा खड्गबहादुर उपासक (खर्ग दाइ) परलोक हुनुभयो। वहाँ धर्मालोक भन्तेको पालामा लुम्बिनी बस्नुभई बुद्धधर्मको विकासमा निकै सेवा गर्नुभएको थियो। त्यस्तै आनन्दकुटी विहार, स्वयम्भूमा रहनुभई निक्कै सेवा गरेर जानुभएको थियो। वहाँ उपासकको निर्वाण कामना गरी आनन्दकुटी विहार भिक्षुसंघबाट परित्राणपाठ गरिएको तथा यहाँका भिक्षुसंघलाई दिवंगतका परिवारको तर्फबाट दानप्रदान पनि गरिएको थियो।

बौद्ध बृद्धाश्रमको साधारण सभा

२०५३ पौष ६, बनेपा -

यहाँको बौद्ध बृद्धाश्रमको तेस्रो साधारण सभा बौद्धबृद्धाश्रमका अध्यक्ष भिक्षु सुमंगल महास्थविरको सभापतित्वमा सम्पन्न भयो। सो सभामा सभापतिको आसनबाट वहाँले बौद्ध बृद्धाश्रमको भवन बनाउन जसरी सहयोग पाइयो त्यस्तै निकट भविष्यमै संचालन गर्न उपस्थित जनसमुदायबाट अक्ष बढी सहयोगको अपेक्षा राख्नुभयो।

सो सभामा बनेपा नगरपालिकाका प्रमुख तथा बृद्धाश्रमका सल्लाहकार सदस्य रामभक्त कोख श्रेष्ठले नगरपालिकाको तर्फबाट आवश्यक सल्लाह र सहयोग सदैव उपलब्ध गराउने मन्तव्य व्यक्त गर्नुभयो। अन्य वक्ताहरू भक्तिदास श्रेष्ठ, प्रा. आशाराम शाक्यहरूबाट बुद्धधर्मको बारे मन्तव्य व्यक्त गर्नुभएको थियो।

जनक नेवा:बाट उद्घोषित भई शील प्रार्थनाबाट प्रारम्भ भएको सो सभाको स्वागतभाषण बखतबहादुर चित्रकार, महासचिव श्रीमती इन्दिरा मानन्धरबाट वार्षिक प्रतिवेदन, कोषाध्यक्ष श्री जुलुमकृष्ण सिल्पकारबाट आयव्यय प्रस्तुत गर्नुकासाथै सदस्य मोतिलाल सिल्पकारले धन्यवाद ज्ञापन गर्नुभएको थियो।

धर्मोपदेश कार्यक्रम सम्पन्न

२०३५ मंसिर २४, तानसेन -

कहना बौद्ध संघद्वारा आयोजित अखिल नेपाल भिक्षु महासंघका अध्यक्ष भिक्षु कुमार काश्यप महास्थविरको स्वागत एवं धर्मोपदेश कार्यक्रम भव्यताका साथ सम्पन्न भयो। कहना बौद्धसंघका धम्मानुशासक एवं संघनायक भिक्षु शाक्यानन्द महास्थविरको सभापतित्वमा सम्पन्न उक्त कार्यक्रममा अध्यक्ष छत्रराज शाक्यले नेपालमा बुद्धधर्मको विकास एवं प्रचार प्रसार कार्यमा कुमार भन्तेको योगदानबारे महत्वपूर्ण रहेको चर्चा गर्नुका साथै कहना बौद्धसंघको उद्देश्य र गतिविधि को पनि चर्चा गर्नुभयो। भिक्षु कुमार काश्यपले बुद्धधर्म विषयमा सारगर्भित धर्मोपदेश दिनुका साथै राम्रो गतिविधि सुन्न पाएकोमा संघलाई धन्यवाद दिनुभयो। कार्यक्रमको शुरुमा बुद्धपूजा एवं शील ग्रहण गरिएको र अन्तमा संघनायक भिक्षु शाक्यानन्द महास्थविरबाट धर्मोपदेश र पुण्यानुमोदन गरिएको थियो। कार्यक्रम मदनलाल वज्राचार्यले संचालन गर्नुभएको थियो।

निःशुल्क स्वास्थ्य शिविर

२०५३ मंसिर २५, तानसेन -

यहाँको कहना बौद्धसंघ, बौद्धविहार, होलाङ्गदीको आयोजनामा चिर्तुङ्गधारा गा वि.स. वीर प्रार्थमिक विद्यालयको प्रांगणमा एकदिने प्रथम 'कहना निःशुल्क स्वास्थ्य शिविर' सम्पन्न भएको छ। उक्त शिविरको

उद्घाटन भिक्षु शाक्यानन्द महास्थविरबाट ६२ वर्षीय बूढ विरामी शोभा विद्या मर्तीलाई श्रौषधी र आर्थिक सहयोग प्रदान गरी गर्नुभयो । २२४ जना द्विमारीलाई परीक्षण एवं निःशुल्क श्रौषधि वितरण गरिएको कार्यक्रममा राजेश्वर उदय, महेश भट्टराईहरूबाट स्वास्थ्य परीक्षण एवं उपचार भएको उक्त शिविरको उद्घाटन र समापन कार्यक्रममा अखिल-नेपाल भिक्षु महासंघका अध्यक्ष भिक्षु कुमार काश्यप महास्थविर, करुणा बौद्ध संघका अध्यक्ष छत्रराज शाक्य, नेपाल रेड-क्रस सोसाइटी पाल्पा शाखाका अध्यक्ष गणेशमान महर्जन, करुणा स्वास्थ्य सेवा समितिका संयोजक विश्वमान वज्राचार्य, सन्तोक बुद्धविहार निर्माण समितिका अध्यक्ष गिरीप्रसाद दिशामगर, सचिव ताराबहादुर मिजाली-मगर आदिले आ-आफ्नो मन्तव्य दिनुभएको थियो ।

स्वास्थ्य शिविरको लागि श्रौषधि प्रदान गरी सहयोग गर्नुहुनेहरूमा— चन्द्र मोडकल हल, नेपाल मेडिकल हल, से.री. एशोसियसन बुटवल, जिल्ला स्वास्थ्य शाखा पल्पा, पूजन फर्मा, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी पाल्पा शाखा र अन्य सहयोगीहरूमा— तानसेन नगरपालिका, जिल्ला प्रहरी कार्यालय पाल्पा, पाल्पा रेडक्रस परिषद-जना, जट्टलाल वज्राचार्य (होटल दि वज्र) र रतन केबल टी. भी. तानसेन थिए ।

तानसेनमा भिक्षु कुमार काश्यप

२०५३ पोष ५, तानसेन— अ.ने. भि. महासंघका अध्यक्ष भिक्षु कुमार काश्यप महास्थविर तानसेन पाल्पामा दुई हप्तासम्म विभिन्न कार्यक्रममा भाग लिई फर्कनुभएको छ । मंसिर २१ गते धम्मनुशासक भिक्षु शाक्यानन्द र भिक्षु कुमार काश्यप महास्थविरको समुपस्थितिमा करुणा बौद्ध संघको विशेष बैठक बसी गत महिनामा भएका संघका गतिविधिबारे अध्यक्ष छत्रराज शाक्यबाट प्रतिवेदन तथा कोषाध्यक्ष वीरेन्द्रकाजी शाक्यबाट आय व्यय प्रस्तुत गर्नुभयो । भिक्षु कुमार काश्यप महास्थविरले— थोरै समयमा करुणा बौ. संघले गरेको प्रगति र बुद्धविहार होल-ङ्गदीको मरम्मत तथा धार्मिक कार्यक्रम गर्दै रहेकोना हर्ष व्यक्त गर्दै शुभेच्छा प्रकट गर्नुभयो । वहाँले चिर्तुङ्गधारा मा मगर समाजबाट निर्माण हुन लागेको 'सन्तोक बुद्ध

विहार'को लागि रु. १०००१— चन्द्रा प्रदान गर्नुभयो ।

सप्ताहभरि भएका विभिन्न कार्यक्रमहरू यसप्रकार छन्— १. मंसिर २२ मा करुणा बौद्ध संघबाट बुद्धविहार होल-ङ्गदीमा, २. २५ गते चिर्तुङ्गधारा मा, ३. २७ गते ज्ञानमाला संघ र बौद्ध महिला संघबाट आनन्दविहारमा, ४. २६ गते बौद्ध-महिला समिति र बौद्ध युवा संघबाट महाबोधिविहारमा, ५. पोष १ मा क. बौ. सं.बाट बुद्ध-विहार, होल-ङ्गदीमा, ६. २ गते बौद्ध महिला आजीवन दायक समितिबाट महावंत्यविहार टक्सारमा ।

'भिक्षु कुमार काश्यप छात्रवृत्ति' तानसेनका मोहन कन्या मा. वि. का दुइजना, सेन मा. वि. का १ जना र महेन्द्र बोधि मा. वि. का १ गरी चारजनालाई वार्षिक रु. १०००१— दरले रु. ४०००१— गत २०५० सालदेखि उहाँले प्रदान गर्दै आउनुभएको थियो । छात्रवृत्ति दाताको रूपमा मोहन कन्या मा. वि. र महेन्द्र बौद्ध मा. वि. मा उहाँको सम्मानमा स्वागत कार्यक्रमको आयोजना गरिएको थियो ।

(नेपालभाषा)

तिरपा: इन

१९९७ पोहेलाख ३, यं—

नेपालभाषाया द्विपी विश्वभूमि व सन्ध्याटाइम्सयु देछि यंक पिदंगु बुद्धधर्मसम्बन्धी च्वसुत मध्ययु उत्कृष्ट जूगु च्वसुया च्वनिपिन तिरपा: ल: ल्ल्यायेगु ज्या संघाराम भिक्षु तालिम केन्द्र, ढल्कोयु जुल ।

युवा बौद्ध समूहया स्वसालयु जूगु थुगु ज्याइव: महुहा आशामान ताम्राकारं घोषणा यानाथकूकथं वय्क:या जहान मयजु गंगादेवी ताम्राकारं सन्ध्या टाइम्सया रास जोशी व विश्वभूमिया कृष्णकुमार प्रजापति, नगदेशयात ल: ल्लानादीगु ख: ।

भिक्षु अससजितया मुज्यानाय:स्वणु न्ह्याज्या:गु थुगु ज्याइवलयु मूपाहां पद्मरत्न तुलाधर, निर्णायक सण्डलया बुज: डा. केशवमान शाक्य, डा. चन्द्रा वज्राचार्यपिसं नं थ:थ:गु मखें प्वंकूगु थुगु ज्याइवलयु पालिभ्याया नाय: सौरभ शाक्य, विश्वभूमिया कार्यकारी सम्पादक सुशिलवीरसिंह कंसकारं मखें प्वंकूगुया लिसें युया बौद्ध समूहया नाय: हर्षमुनि शाक्यं लसकुस स्वचु

व सचिव त्रिरत्न मानन्धरं सुभाय देछायादीगु थुगु
व्यलय् यू. बी. समूहया पाखें आः वडगु द्यै नं बुद्ध-
धर्मया च्वसुयात सिरपाः बीगु व च्वमिपित हःपाः बिया-
वनेगु खँया घोषणा नं जूगु छः ।

पालुङ्गय तारेमाम संघ

१११७ कछलाख्व १३, पालुङ्ग-

अनया नागहबाहाःया तारेमाम भजन खलः जागृत
युवा समूहया वनाय् पालुङ्गय वन । अनया युवा नेवाः
समुदाययात हःपाः व जागरण दहकथंया मंतुना यानाः
वंगु वनाय् सकलया मन च्वनीकथं लुधक भजन यानाः
वकुन्हु हे वहनी लिहां वःगु जुल ।

ववनाचक दत धाःसा अघिराज्यया गांगाम्य
तक नं वनाः बुद्धधर्मया सङ्गीत प्रचार प्रसारय् प्रतिबद्ध
तारेमाम संघ, नागबहाःया थुगु यात्रा लुधनापुगु भाव
व्यक्त याःगु दु ।

ज्ञानमालाया निक्वःगु राष्ट्रिय सम्मेलन वचचाल

१११७ थिलागाः १३, पात्पा तानसेन-

अनया टक्सार त्वाल्य स्थित महाचैत्यविहारय्
ज्ञानमाला जजन खलःया निक्वःगु राष्ट्रिय सम्मेलन
आःसः धायेक वचचाःगु दु । स्वहृदयकं जूगु थुगु महा-
सम्मेलनया ल्लापांकुन्हु पुष २१ गते स्वयम्भू ज्ञानमाला
भजन खलः यें, ज्ञानमालासभा टक्सार व लिधंसा ज्ञान-
माला भजन खलः (खवना) पाखें पालंपाः बुद्धभजनया
लिसें बुद्धपूजा यानाः ज्याइवः न्हात ।

महाचैत्यविहारं शान्ति पदयात्रा न्हाकाः तान-
सेनया तिख्यलय् वनाः झूगु थुगुबेलय् संघनायक भिक्षु
शाक्यानन्द महास्थविरपाखें अण्डोत्तोलनया लिसें उलेज्या
जूगु व थीथी विद्वानपिसं थःथःगु मंखें प्वकूगु छः ।
वहनी बीरेन्द्रपार्क, आनन्दविहारय् सकलें भेला जुयाः
मतयाः न्हाज्यानाः टक्सारया महाचैत्यविहारय् वनाः
वचचायेकूगु छः ।

थये हे कन्हुकुन्हुया दिनय् नं ज्ञानमाला भजन
खलः भ्वेत व ज्ञानमालासंघ सुनसरीपाखें बुद्ध भजन

न्हाकाःलि बुद्धपूजा जुल । तानसेन नगरपालिकाया
सभाकक्षय् भाजू चिनियालाल वज्राचार्यया सभापतित्वय्
'बुद्धधर्मया प्रचार प्रसार व बौद्ध एकसूत्रीकरणय् ज्ञान-
मालाया भूमिका' विषयय् ज्यापौ विद्वान् भुवनलाल
प्रधानं न्हाव्वयादिल । थुकिया टिप्पणी भिक्षु सुदर्शन
महास्थविरं स्यल्लाक यानाविज्यात । अथे हे लोकदर्शन
वज्राचार्यया लिसें आपाःस्यां सक्रियरूपं छलफलय् ब्वति
काःगु छः ।

निगूगु ज्यापौ लोकदर्शन वज्राचार्यया सभापति-
त्वय् न्हाव्वल 'बुद्धधर्मया विकासय् तानसेन पात्पाया
देन व ज्ञानमालाया माध्यम' नांगु ज्यापौ अनया हे उप-
प्राध्यापक छत्रराज शाक्यं न्हाव्वयाविज्यात । जगत-
बहादुर जोशीं टिप्पणी यानादीगु थुगु ज्याइवलय् नं
आपाःस्यां सक्रियरूपं ब्वति कयाः ववनाल ।

स्वन्हुकुन्हुया ह्किन्हु नं ह्किगः स्त्रीग यें ल्लापां
भजन- ज्ञानमालासंघ (आनन्दविहार), श्रीधः ज्ञानमाला
भजन खलः, यें व महाकाली ज्ञानमाला भजन खलः
खवपपाखें जुयाःलि बुद्धपूजा जुयाः न्हाज्याःगु मुज्याय्
'बुद्धधर्मया विकासय् ज्ञानमालां बीकंगु योगदान', 'ज्ञान-
माला - ह्किगःया देन व थीया आवश्यकता' व 'ज्ञान-
माला महासंघया मस्योदा विधानय् सहलह व सहमति'
विषयस स्वंगु थीथी समूहयानाः समूहगत छलफल जुल ।
सहलहया लिपा स्वंगुलि ध्वःया प्रतिवेदन प्रस्तुतिया
लिसें पारित यायेगु ज्या नं जुल ।

अन्त्यय- भिक्षु संघनायक शाक्यानन्द महा-
स्थविरया मूपाहोलय् सनापन समारोहया ज्याइवः महा-
संघया नायः शान्तरत्न शाक्यया मुज्यानायःत्वय्
न्हात । ज्याइवलय् दशरथमुनि शाक्यं लसकुस न्वचु,
धर्मकुमार हलवाई, सुमना शाक्य, प्रेमनाथ वस्यालपिसं
थःथःगु मंखें प्वकूगु ध्व वेलय् सम्मेलनया मू संयोजक
व महासंघया न्वकू प्रा. सुवर्ण शाक्यं सम्मेलनया उप-
लघिबारे कुलाविज्यासे प्यंगु थीथी विषयया प्रस्ताव
न्हाव्वयाविज्यात । प्यंगुलि प्रस्ताव सर्वसम्मति पारित
जुल लिसें आः वडगु स्वक्वःगु महासम्मेलनया पाःव्व
खवपया रुप्यागु ज्ञानमाला भजन खलःयात मंकाःकथं

लःह्लानागु खं सचिव किरणकुणार जोशीं घोषणा याना-
दिलसा ज्ञानमाला संघ, पात्पाया नायः कृष्णप्रसाद
शाक्यं स्वपयात पाःइव लःह्लानाविज्यात ।

थुगु राष्ट्रिय सम्मेलन- २०५३ या हे लसताय
लुमंकेकथं ज्ञानमाला स्मारिका नं पिथनाः सम्मेलनय
इनेज्या जूगु खः ।

थुगु तःमुज्याया लागी यल नागबाहाःया
हेराकाजी सुजिकाःपाखें श्रद्धालुपिके चन्दा कयाः
७० पाः सुखू न्यानाभ्युगु खः । सम्मेलन ववचायेकाः
आनन्दविहार, करुणाविहार, महाचैत्यविहार, टक्सार
पात्पा व लुम्बिनीविहार नापंयानाः प्यंगुविहारय इना-
भ्युगु खः । सुखू न्यायेत १) हेराकाजी सुजिकाः, यल,
२) बुद्धिप्रभा वज्राचार्य यल, नागबहाः, ३) जोमाया
शाक्य, नागबहाः, कुटिबहाः, ४) चम्पा महर्जन लुखुसि,
५) तारादेवी, महाबौद्ध, यल, ६) मोतिमाया शाक्य
श्रींवाहाः, यल व ७) हेराकाजी शाक्य, ज्याठा सहित
यानाः ह्यय्हासिवापाखें ग्वाहालि प्राप्त जूगु खः ।

बौद्ध समाजया स्वदं बुदि

१११७ थिलागाः १५, लुम्बिनी-

अन्तर्राष्ट्रिय बौद्ध समाजया स्वदं बुदि थनया
महिलवारस्थित बुद्धनगरय हनेज्या जुल । अन्तर्राष्ट्रिय
बौद्ध समाजया नायः भिक्षु मैत्रीया नायःस्वयं जूगु उगु
मुज्याय मूपाहांकथं भुवनलाल प्रधान ज्ञायादीगु खः ।

भिक्षु अश्वघोष महास्थविरं पञ्चशील ग्रहण
याकाः न्ह्याज्याःगु थुगु मुज्याय समाजया कोषाध्यक्षं
लसकुस न्वचु व सचिव डा. नरेन्द्रकुमार मल्लिकं प्रति-
वेदन न्वचु विद्यादिउगु खः । प्रा. सुवर्ण शाक्यं न्ह्याका-
बिज्याःगु उगु मुज्याय भिक्षु अश्वघोष, भिक्षु सुदर्शन, अ.
धम्मवती, ज्ञानमाला महासंघया नायः शान्तरत्न शाक्य-

पिसं बौद्ध समाजया गतिविधियात कयाः न्वंवाःगु खः ।
ज्ञानमालाया जःपिसं मुनाहःगु स्वप्वः वासः व तीर्थ-
यात्रीपिनिगु नापं ज्ञानमालाया जःपिपाखें यानाः शिष्यद्वः
तका मुनाः अन न्ह्यानाचवंगु निशुल्क स्वास्थ्यकेन्द्रयात
लःह्लानागु उव्यलय् मुज्यानायः भिक्षु मैत्रीं सकसितं
सुभाय् देछयाबिज्याःगु खः ।

(बुखें- शान्तरत्न शाक्य)

रत्नबहादुर तण्डुकार मन्त

१११७ कछलाथ्व १०, यें-

ज्ञानमाला भजन खलः, येंया पुर्व अध्यक्ष रत्न-
बहादुर तण्डुकार चय्छदंया वयस्य दिवंगत जुल ।

२००४ सालनिसें हे परोपकार संस्थाया सक्रिय
दुजः जुयादीमह वयकःया हनाय ज्ञा. मा. रा. सम्मेलन
२०५० स 'ज्ञानमाला भजन खलःया जीवित इतिहास'या
रूपय अर्भिनन्दन याःगु खः । ज्ञानमाला सल्लाहकार
परिषदया अध्यक्ष ज्याचवनादीह्य वयकः ०४६ सालय
निबिरोध निर्वाचित अध्यक्ष खः । स्वनिगः व वयांपिने
नं विहार निर्माणया ज्याय चकनूगःह्य वयकलं वि. सं.
०५० सालय १,००,०००।- तका दांया अक्षयकोष तयाः
रत्नबत सिरपाः नोस्वनादीगु दु । वयकः आनन्दभूमिया
नं विशेष आजीवन ग्राहक खः । बुद्धधर्मय समर्पित वयकः
प्रतिश्रद्धा तसे दिवंगत आत्माया शान्ति कामना याःगु
जुल ।

छत्रिशात्मक चक्रपूजा सम्पन्न

१११७ पोहेलाथ्व ४, यें-

बौद्ध वज्रयानी परम्पराकथं थनया तिहयःया
बसपाकलिककया सत्त्वतारावज्र वज्राचार्यया छेय् वस-
पोलया हे उपाध्यायत्वय गुरु पं. बद्रीरत्न वज्राचार्यया
ग्वसाः व मूलाचार्यत्वय श्री चक्रसम्बरया छत्रिशात्मक

चक्रपूजा सम्पन्न जुल । थुगु पूजाय् चर्यागीताचार्य जुयाः
 ग्वाहालि यानाबिज्याःपि खः- कर्णहर्ष वज्राचार्य,
 प्रष्टरत्न (जुजुकाजी), तयुकाजी गुरुजु, हिरारत्न,
 मीमलाल, फणीन्द्ररत्न, यज्ञमानपति वज्राचार्यया लिसें
 चचा हाले सयेकूपि न्हूपि सकलें धइथें दुगु खःसा पंयता-
 लय् वज्राचार्य अद्ययन मण्डलया ल्याय्म्हपिनि पुचलं
 ग्वाहालि याःगु खः । पुष २४ निसें सुरू जूगु थुगु
 ज्याइवः स्वन्ति धुनेवं हे सुरू जूगु किरणदीक्षा काःपिनि
 निस्ति पुष २८ गते गृह्येश्वरीइ वनजात्रा वनाः वबचाये-
 कूगु खः । दीक्षा महुपिसं स्वये मदइगु थुगु पूजा अतिकं
 दुर्लभ जुयावनेधुकूगु व थुकिया बारे सीके सयेके माःगु
 खेंय् गुरुं सकसितं न्वानाबिज्याःगु खः ।

महानाम स्मृति कोष नीस्वनेत

कमिटि गठन

१९९७ पोहेलाश्व ८, यें-

थेरवाद बौद्ध दायक केन्द्रीय परिषद्‌या कार्य-
 कारिणी मुज्यां वःछ्युकथं दिवंगत महानाम कोविद
 महास्थविरं त्वःताथकाबिज्याःगु नगद दां व बैक्य् च्वंगु
 दां फुकं छथाय्सं तयाः “महानाम स्मृति कोष”या नामं

अक्षयकोष नीस्वनाः जम्मा यायेगु व उगु कोष संचालन
 यायेत छगू कमिटि नं गठन याःगु दु ।

भाजु पूर्णरत्न वज्राचार्यया संयोजकत्वय् गठित
 उगु कमिटिइ भिक्षु कुमार काश्यप महास्थविर धम्मानु-
 शासक व दुजः, साहु ज्ञानज्योति कंसकार दुजः, कुल-
 धर्मरत्न तुलाधर- प्रतिनिधि, आनन्दकुटी दायक सभा ।
 बखतबहादुर चित्रकार- अध्यक्ष, थेरवाद बौद्ध दायक
 परिषद्, दुगु खः ।

उगु रकमया बैक्य् खाता खोलय् यायेगु अले
 भिक्षु कुमार काश्यप, पूर्णरत्न वज्राचार्य व ज्ञानज्योति
 कंसकार स्वम्हसिया नामय् खाता खोलय्यानाः स्वहाय्
 निहास्यां खाता संचालन यायेगु व अक्षयकोषपाखें वइगु
 व्याज उगु कमिटिया निर्णयकथं खर्च यायेगु खें वःछ्यूगु
 दु ।

थथे हे भाजु पूर्णरत्न वज्राचार्य व सपरिवारया
 ववनाय् दिवंगत भिक्षु महानाम कोविद महास्थविरया
 वार्षिक पुण्यतिथि हनेकथं आनन्दकुटीविहारय् थ्वहे वंगु
 फागुन १३ गते सुथंनिसें बौद्धपूजा, परिव्राण पाठ,
 व्याख्या, व भन्तेया गुणस्मरण न्वचु नं जुइगु जूगु दु ।

सुभाय्

आनन्दभूमिया पुलांह्य आजीवन ग्राहक ज्ञानमाला संघ, आनन्दविहार, तानसेन, पाल्पाया
 उपाध्यक्ष भाजु विश्वामान वज्राचार्यपाखें- दां ८००।- (च्यासः) तका
 आनन्दभूमि ताःलाक पिथनेत देछायेगु वचं प्राप्त जूगुलि दुनुगलंनिसें सुभाय् देछाया ।
 थुगु ग्वाहालि चूलाकेगु ज्या यल, नागबहाःया हेराकाजी मुजिकाःपाखें जूगुलि वसपोलयात नं सुभाय् !

आनन्दभूमि परिवार

आनन्दकुटीविहार, स्वयम्भू, यें

ज्योति समूह

उत्पादनशील उद्योग :

टोरस्टील, जी. आई. तार, एनिल्ड तार, काटेदार तार, किल्ला काटि, बालिटन, ढक, हण्ड पम्प, काष्ठ आयरनका उत्पादनहरू, औद्योगिक तथा मेडिकल अक्सीजन ग्यास, सूती, पोलिष्टर तथा मिश्रित धागो

हिमाल आयरन एण्ड स्टील प्रा. लि.

हिमाल वायर्स लि.

हिमाल अक्सीजन प्रा. लि.

ज्योति स्पिनिंग मिल्स लि.

बिख्यात कम्पनीहरूका विक्री वितरण :

अशोक लेलेण्ड गाडीहरू, मेसी फर्गुसन टैक्टर, औषधि, फिलिप्स ल्याम्प, फिटिंगस्, टि. भि. रेफ्रिजरेटर, टेलिफोन, होण्डा मोटरसाइकल, पम्प जेनरेटर, हिरो होण्डा, काइनेटिक होण्डा, श्रीराम होण्डा जेनरेटर, हिमाल अक्सीजन र वी. ओ. सी. को मेडिकल तथा औद्योगिक ग्यासहरू, ईशाव इण्डियाका वेल्डिङ्ग इलेक्ट्रोडस्, ट्रान्सफरमर र यी सबका स्पेयर पार्टस् तथा विक्री पछिका सेवाहरूको साथै वित्तीय सेवाहरू ।

भाजुरतन इन्जिनियरिंग एण्ड सेल्स प्रा. लि.

स्थाकार कम्पनी प्रा. लि.

भाजुरतन फाइनान्स एण्ड सेभिङ्ग कम्पनी लि.

हेड अफिस

ज्योति भवन पो. व. नं. १३३

कान्तिपथ, काठमाडौं, नेपाल ।

२२५४६०, २२६३०७

तार : बेसमणि, काठमाडौं

टेलिक्स : २२६४ ज्योति एन. पि.

फाक्स : (९७७)-१-२२६३१४

शाखाहरू नेपाल अधिराज्यभर